

STAPLES Pensioenfonds

STAPLES Pensioenfonds

STAPLES Pensioenfonds

STAPLES Pensioenfonds

STAPLES Pensioenfonds

Jaarverslag 2012

Jaarverslag 2012

16e boekjaar

Stichting Pensioenfonds Staples
Statutair gevestigd te Maastricht
(Stichtingenregister Amsterdam 41079169)

Kantooradres:
Hoogoorddreef 62
1101 BE AMSTERDAM

INHOUDSOPGAVE

1	JAARVERSLAG
3	Kerncijfers
4	Personalia
5	Verslag van het bestuur
19	Verklaring verantwoordingsorgaan
20	Samenvattend oordeel visitatiecommissie
21	JAARREKENING
22	Balans per 31 december
24	Staat van baten en lasten
25	Kasstroomoverzicht
26	Toelichting algemeen
26	Activiteiten
26	Pensioenregeling
27	Financiering en premie
28	Herverzekering
28	Grondslagen algemeen
29	Grondslagen voor waardering van activa en passiva
32	Grondslagen voor resultaatbepaling
32	Mutatie technische voorziening
33	Grondslagen voor het kasstroomoverzicht
34	Toelichting Balans
34	Activa
40	Passiva
42	Overige informatie
42	Beleggingsportefeuille
43	Niet in de balans opgenomen verplichtingen
43	Risicobeheer
49	Toelichting staat van baten en lasten
49	Baten en lasten pensioenactiviteiten
54	Baten en lasten beleggingsactiviteiten
56	Overige informatie
56	Overige Gegevens
56	Resultaatverdeling
57	Actuariële verklaring
58	Controleverklaring
59	Bijlage Begrippenlijst

KERNCIJFERS

Aantallen	2012	2011	2010	2009	2008
Deelnemers *)	1.861	875	814	839	1.302
Gewezen deelnemers 1)	4.886	4.995	5.181	5.443	5.684
Pensioengerechtigden	4.610	4.610	4.594	4.606	4.558
FLUIT-gerechtigden	55	74	103	109	114
Bedragen in miljoenen euro					
Surplus eigen vermogen	-1,4	-41,9	11,6	17,7	-53,5
Technische Voorziening	688,2	653,7	610,0	559,7	556,9
Gehanteerde markt-/rekenrente	2,3%	2,7%	3,4%	3,8%	3,6%
Vereist eigen vermogen	98,5	97,5	89,7	86,3	73,7
Bruto premies en koopsommen	9,0	6,5	5,8	5,7	5,6
Beleggingsopbrengsten (totaal en na kosten)	104,5	27,7	75,6	112,0	-160,3
Uitkeringen (na aftrek van herverzekering) 2)	35,2	35,2	35,0	34,2	36,2
Totaal belegd vermogen 3)	785,3	709,3	711,3	657,5	577,1
Beleggingen voor risico van deelnemers	4,2	3,8	3,8	3,1	2,3
Beleggingen voor risico van de Stichting Pensioenfonds Staples	781,1	705,5	707,5	654,4	574,8
Dekkingsgraad	114,2%	108,5%	116,6%	117,5%	103,6%
Rendementspercentage beleggingen (op basis van balanswaarde):					
- direct beleggingsrendement **)	2,7%	2,8%	3,0%	3,5%	3,6%
- totaal beleggingsrendement ***)	15,5%	4,5%	12,0%	20,5%	-21,1%

1) in 2008 is het aantal gewezen deelnemers met 1.665 afgenomen door de afkoop van de kleine pensioenen

2) inclusief € 1,8 miljoen door afkoop van de kleine pensioenen in 2008

3) vanaf 2008 inclusief de onder activa opgenomen 'vorderingen en overlopende activa', 'liquide middelen' en 'herverzekeringsdeel technische voorziening' en de onder passiva vermelde 'schulden en overlopende passiva' en 'derivaten'

*) inclusief de deelnemers met vrijstelling van premiebetaling wegens arbeidsongeschiktheid en met ingang van 2012 inclusief de medewerkers van Staples Nederland Retail

**) voor kosten

***) inclusief ongerealiseerde marktwaarderingen

PERSONALIA

Het bestuur per april 2013

Benoemd door de Raad van Bestuur van Staples Nederland Holding B.V.

Bestuursleden

- ▶ Drs. W. van Dijk MTL, voorzitter
Staples Nederland Holding B.V.
- ▶ Drs. M.Th.J. Graven, secretaris
Staples Nederland Holding B.V.
- ▶ Mr. drs. M.J.M. Haker, plv. voorzitter
Staples Nederland Holding B.V.
- ▶ T.J.W. van Varik RA
Staples Nederland Holding B.V.

Plaatsvervangende bestuursleden

- ▶ Mw. mr. M.B.A. Capel
Staples Nederland Holding B.V.

Gekozen door de COR van Staples Nederland Holding B.V.

Bestuursleden

- ▶ Drs. R.A.P.H. de Wolf RA
Staples Nederland Holding B.V.
- ▶ A. J. Kraster FC, plv. secretaris
Staples Nederland Holding B.V.
- ▶ E.R.R. Heuff
Pensioengerechtigden
- ▶ Drs. G. Nijhuis MBA
Pensioengerechtigden

Plaatsvervangende bestuursleden

- ▶ F.P. Lamein
Staples Nederland B.V.
- ▶ Drs. F. Bogaardt
Pensioengerechtigden

Deelnemersraad

Actieve deelnemers

- ▶ Ing. G.J. van der Kolk, secretaris
Staples Nederland Holding B.V.
- ▶ Mw. F.T.W. Groeneveld
Staples Nederland B.V.
- ▶ D. de Rooij
Tetterode-Nederland B.V.
- ▶ R. Meijer
Staples Nederland B.V.

Pensioengerechtigden

- ▶ H.J. Vader, voorzitter
- ▶ F. Chr. Engelberts
- ▶ P.F. Lankhout

Gewezen deelnemers

- ▶ G. Altena
- ▶ G. Kee, plv.vorzitter

Verantwoordingsorgaan

- ▶ Drs. H.J.T. Visser RA RC, voorzitter
namens de aangesloten ondernemingen
- ▶ R.W. Prommenschenkel RC
namens de actieve deelnemers
- ▶ M. Tipker, secretaris
namens de pensioengerechtigden

Visitatiecommissie

- ▶ Drs. B.N. Smith RC MGM, voorzitter
- ▶ Drs. J.H.H. Tuijp AAG
- ▶ Mw. drs. L.L.F. Rutgers

Bestuursbureau

- ▶ P.A.H. Martens, directeur

Beleggings- en controlecommissie

- ▶ Drs. M.Th.J. Graven, voorzitter
- ▶ J. Visser RA
- ▶ A.J. Kraster FC
- ▶ Drs. G. Nijhuis MBA
- ▶ Mr. H. Barbas
- ▶ Drs. B.P.H. Puijn RBA, extern deskundige
- ▶ Mr. dr. F.J. Ballendux, extern deskundige

Accountant

- ▶ Ernst & Young Accountants LLP

Certificerend- en adviserend actuaris

- ▶ Towers Watson Netherlands B.V.

Beleggingsadviseur

- ▶ Towers Watson Netherlands B.V.

VERSLAG VAN HET BESTUUR

Voor u ligt het jaarverslag 2012 van de Stichting Pensioenfonds Staples, opgesteld volgens de bepalingen vastgelegd in het Burgerlijk Wetboek, boek 2, titel 9.

Organisatie

Het bestuur bestaat uit 8 leden, van wie 4 namens de werkgever, 2 namens de werknemers en 2 namens de pensioengerechtigden. Een werkgeverslid treedt op als voorzitter en een ander werkgeverslid is als vice-voorzitter aangesteld. Een werkgeverslid is als secretaris aangesteld en een werknemers- of gepensioneerd lid is tot plaatsvervangend secretaris benoemd. Daarnaast zijn er 3 plaatsvervangende bestuursleden. Per jaar vinden in de regel 4 bestuursvergaderingen plaats. In 2012 hebben 7 bestuursvergaderingen plaatsgevonden, waarvan 2 in verband met deskundigheidsbevordering.

De dagelijkse uitvoering van het door het bestuur vastgestelde beleid wordt verzorgd door de voorzitter, de secretaris en de directeur van het pensioenfonds.

De medewerkers van het bestuursbureau van het pensioenfonds zijn in dienst van Staples Nederland Holding B.V. Het betreft per 31 december 2012 3 personen (2,4 op fulltime basis). De kosten van deze werknemers worden volledig doorbelast aan het pensioenfonds.

Ernst & Young Accountants LLP is als externe accountant aangesteld en Towers Watson Netherlands B.V. als certificerend en adviserend actuaaris.

De uitvoering van de taken op het gebied van de pensioenrechtvaststelling, uitkeringen en financiële administratie zijn uitbesteed aan Blue Sky Group B.V.

De beleggingen voor risico van de deelnemers uit hoofde van de modules beschikbare premie en pensioenplus worden beheerd en geadmistreerd door ABN AMRO Pension Services.

KAS BANK N.V. treedt op als risk manager en het Nederlands Compliance Instituut functioneert als compliance officer.

Belangrijkste ontwikkelingen binnen het pensioenfonds

Aangesloten ondernemingen

Met ingang van 1 augustus 2011 zijn de nieuwe medewerkers van Staples Nederland Retail opgenomen in het pensioenfonds. De overige medewerkers zijn per 1 januari 2012 als nieuwe deelnemers in het pensioenfonds opgenomen. Hierdoor neemt het aantal actieve deelnemers in 2012 met circa 1.100 toe.

Veenman

Na de beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst met Veenman B.V. per 31 december 2008 heeft een zaak bij de kantonrechter gediend in verband met de niet volledige betaling van de over het jaar 2008 verschuldigde premie. Wij zijn in het gelijk gesteld. Begin 2011 heeft Veenman B.V. hoger beroep aangetekend bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage. Op 24 april 2012 heeft het Gerechtshof arrest gewezen. Het vonnis van de Rechtbank Rotterdam is vernietigd. Onze advocaat heeft een cassatieadvies gegeven. De conclusie is dat er geen mogelijkheid bestaat om met succes een cassatieklacht tegen het arrest van het Gerechtshof te richten. In de bestuursvergadering van 22 juni 2012 is door het bestuur besloten om niet in cassatie te gaan. Hiermee is de zaak tegen Veenman afgehandeld.

Wijziging in de samenstelling van het bestuur

Met de benoeming van de heer F.P. Lamein is de vacature van plaatsvervangend bestuurslid namens de werknemers ingevuld.

Wijziging in de samenstelling van de deelnemersraad

De heer R. Meijer heeft de plaats ingenomen van de heer A. Corver.

Wijziging in de samenstelling van het verantwoordingsorgaan

De heer drs. G.M.H. Peters heeft de onderneming per 1 augustus 2012 verlaten. De heer drs. H.J.T. Visser heeft de plaats van de heer Peters als voorzitter van het verantwoordingsorgaan overgenomen.

Wij danken de heren Corver en Peters hartelijk voor de bijdrage die zij aan de ontwikkeling van ons pensioenfonds hebben geleverd.

Communicatie

Evenals in de afgelopen jaren hebben de actieve deelnemers een Uniform Pensioenoverzicht en de gepensioneerden een Pensioenoverzicht ontvangen. Het vereenvoudigde “Jaarverslag in het kort 2011” is weer goed ontvangen. Dit geldt ook voor de verzendbrief met aan de achterzijde het ‘Jaarverslag 2011 in een notendop’. In 2013 zal er naast het formele “Jaarverslag 2012” weer een “Jaarverslag in het kort 2012” worden samengesteld.

Compliance

Onze compliance officer heeft in de rapportage over de naleving van de Gedragscode Stichting Pensioenfonds Staples over de periode 1 januari tot en met 31 december 2012 geconstateerd dat geen van de verbonden personen en de insiders in strijd met de Gedragscode heeft gehandeld.

Naast de Gedragscode is sinds 2009 als onderdeel van het Integriteitsbeleid de “Regeling Misstanden” van kracht. Door de toepassing van de Compliance Chart wordt er regelmatig een update gegeven van de status van de diverse onderdelen die deel uitmaken van het Integriteitsbeleid.

Herstelplan

Het pensioenfonds heeft ingevolge artikel 138 van de Pensioenwet een langetermijnherstelplan bij De Nederlandsche Bank (DNB) ingediend. Het herstelplan is erop gericht dat binnen 15 jaar het reservetekort wordt opgeheven en het pensioenfonds weer beschikt over het vereist eigen vermogen. Het pensioenfonds heeft ingevolge artikel 140 van de Pensioenwet tevens een kortetermijnherstelplan bij DNB ingediend. Het herstelplan is erop gericht dat binnen een termijn van drie jaar het dekkingstekort wordt opgeheven en het pensioenfonds weer beschikt over het minimaal vereist eigen vermogen. Mocht het herstel achterblijven bij de verwachting, dan zal worden overgegaan op de maximum hersteltermijn voor opheffing van het dekkingstekort van vijf jaar. De hersteltermijn vangt aan op 1 januari 2009. Er wordt uitgegaan van bestaand premiebeleid, toeslagenbeleid en beleggingsbeleid. Door een voorzichtig herstel van de financiële markten is het herstel van de dekkingsgraad beter verlopen dan was aangenomen. Volgens het herstelplan moet de dekkingsgraad per 31 december 2012 uitkomen op 110,9%, terwijl de feitelijke dekkingsgraad per 31 december 2012 114,2% bedraagt.

Governance en medezeggenschap

Met ingang van 2007 zijn de bepalingen in de Pensioenwet voor goed bestuur en medezeggenschap in werking getreden. Wat betreft goed pensioenfondsbestuur verwijst de wet naar de in 2005 opgestelde Principes voor goed pensioenfondsbestuur van de Stichting van de Arbeid. Deze Principes betreffen voor een deel het functioneren van het bestuur zelf, zoals zorgvuldigheid, openheid in termen van transparantie van bevoegdheden en beleid, heldere communicatie, toegankelijkheid voor klachten en deskundigheid van het bestuur. Ook in 2012 is hieraan uitvoering gegeven. Dit betreft in het bijzonder het goed functioneren van het verantwoordingsorgaan en van intern toezicht via de visitatiecommissie. De medezeggenschap is in ons fonds al in 2003 gerealiseerd door het instellen van de deelnemersraad.

Deelnemersraad

In 2012 is de deelnemersraad in totaal vier maal bij elkaar gekomen en zij hebben over de volgende onderwerpen advies gegeven:

- ▶ Statutenwijziging i.v.m. uitbreiding tekst deelnemersraad
- ▶ Vaststellen van de franchise 2012
- ▶ Vaststellen van het crisisplan
- ▶ Voorstel aanpassing onkostenvergoeding voor bestuursleden etc.
- ▶ Definitieve vaststelling toeslagen per 1 januari 2012 en de franchisebedragen en de voorlopige toeslagen per 1 januari 2013
- ▶ Jaarverslag 2011
- ▶ Statutenwijziging i.v.m. uitbreiden aantal zittings-termijnen bestuursleden
- ▶ Actuariële- en bedrijfstechnische nota i.v.m. enkele aanpassingen en aanvullingen
- ▶ Aanpassing pensioenreglement i.v.m. wijziging ingangsdatum AOW
- ▶ Vaststellen definitieve premie 2012 en de voorlopige premie 2013

Verantwoordingsorgaan

Gedurende het jaar 2012 is het verantwoordingsorgaan drie maal bijeengekomen. Hierbij zijn het financiële crisisplan, het jaarverslag 2011 en de stand van zaken rond een aantal actuele onderwerpen aan de orde gekomen.

Visitatiecommissie

In november 2012 heeft de tweede visitatie plaatsgevonden. De eindrapportage is behandeld in

de bestuursvergadering van 25 maart 2013. Een korte samenvatting van de bevindingen is in dit jaarverslag opgenomen. Aan de hand van de aanbevelingen heeft het bestuur een actielijst samengesteld waarvan de voortgang dit najaar zal worden besproken met de visitatiecommissie.

Deskundigheid

De deskundigheid van pensioenfondsbesturen is al verschillende jaren een onderwerp dat in de belangstelling staat. In de bestaande regelgeving is het een uitgangspunt dat een bestuur als geheel ten minste voldoende deskundig moet zijn op de acht door De Nederlandsche Bank (DNB) geformuleerde beleidsterreinen. Pensioenfondsen moeten over een deskundigheidsplan beschikken. In dit plan is vastgelegd op welke wijze de gewenste deskundigheid bevordert en gewaarborgd wordt. In het plan zijn de zogenoemde 'eindtermen' opgenomen waar een bestuurder aan moet voldoen. In deze eindtermen wordt een onderscheid gemaakt tussen kennis en oordeelsvorming. Bij wijze van handreiking zijn in het plan van aanpak ook normen voor andere functionarissen aangegeven, zoals voor leden van de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan. Deze normen zijn afgeleid van de eindtermen. Daarnaast voorziet het plan in de ontwikkeling van methoden voor toetsing van deskundigheid en certificering van opleidingen.

De bestuursleden hebben de tweejaarlijkse individuele toets met een goed resultaat uitgevoerd. Het deskundigheidsplan is geactualiseerd. De voor een aantal (plaatsvervangende) bestuursleden opgestelde opleidingsplannen zijn inmiddels uitgevoerd. Daarmee is het benodigde kennisniveau op het gewenste peil gebracht.

De nieuwe (plaatsvervangende) bestuursleden maken gebruik van de opleidingsmogelijkheden van de Towers Watson Academy.

Toezicht

De Nederlandsche Bank

Het bestuur onderschrijft de noodzaak van goed extern toezicht op de pensioensector en hecht waarde aan een goede, open relatie met de toezichthouder(s). Het bestuur stelt regelmatig contact met De Nederlandsche Bank (DNB) op prijs.

Op grond van de wettelijke voorschriften zijn het jaarverslag en de Actuariële- en bedrijfstechnische nota

(ABTN) ter kennis gebracht van DNB. Verder heeft het bestuur kennisgenomen van de verschillende circulaire's van DNB en daaraan uitvoering gegeven. Het afgelopen jaar zijn aan het fonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder. Over de voortgang van het langetermijnherstelplan heeft constructief overleg plaatsgevonden met onze toezichthouder.

Autoriteit Financiële Markten

Ons communicatiebeleid is vastgelegd in het communicatieplan. Dit plan is aangepast aan de actuele ontwikkelingen in 2012. In mei 2009 is aan zowel alle actieve en gewezen deelnemers als aan de pensioengerechtigden een toelichting gegeven op de gevolgen van de financiële crisis. De actuele dekkingsgraad wordt maandelijks vermeld op onze internetsite.

De nieuwe deelnemers hebben de startbrief binnen de gestelde termijn ontvangen. Dit geldt ook voor de stopbrief bij de beëindiging van het deelnemerschap. Voor de deelnemers aan de beschikbare premiereregeling en de per 1 januari 2008 bevroren module Pensioenplus is op een juiste wijze uitvoering gegeven aan onze zorgplicht met betrekking tot de toetsing van de actuele beleggingsmix aan de gewenste mix op basis van het betreffende beleggingsprofiel.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad op grond van het Financiële Toetsingskader (FTK) bedraagt ultimo 2012 114,2%. Het vermogen is € 97,1 miljoen hoger dan de technische voorziening (TV). Volgens het FTK bedraagt het vereiste eigen vermogen ultimo 2012 € 98,5 miljoen. Gelet op de richtlijnen van DNB is er ultimo 2012 sprake van een reservetekort.

Continuïteitsanalyse

In het voorjaar van 2012 is een nieuwe continuïteitsanalyse uitgevoerd, waarbij rekening is gehouden met de actuele economische veronderstellingen en de geschatte dekkingsgraad per ultimo december 2011. Op grond van de uitkomsten gaat het bestuur er vanuit dat De Nederlandsche Bank het beleid als consistent heeft beoordeeld.

Klachten- en geschillenregeling

In de klachten- en geschillenregeling van het fonds is vastgelegd dat een belanghebbende een klacht kan indienen.

Dit kan als de betrokkene het niet eens is met de wijze waarop de statuten of het pensioenreglement worden toegepast of van mening is onjuist behandeld te zijn. De klachtenregistratie van het fonds betreft niet alleen formele klachten, maar ook kritische vragen en signalen van belanghebbenden.

Een klacht wordt in eerste instantie behandeld door de administrateur van het fonds, waarna beroep bij het bestuur mogelijk is. Als een klager het niet eens is met het oordeel van het bestuur, kan de betrokkene zich wenden tot de Ombudsman Pensioenen. Daarnaast bestaat de mogelijkheid van de gang naar de rechter. In 2012 zijn geen formele klachten ingediend.

Toeslagen

Het fonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van het CBS-loonindexcijfer ("CAO-lonen per maand, inclusief bijzondere beloningen, van particuliere bedrijven").

Het fonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten voor de gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van het CBS-prijsindexcijfer ("CPI voor alle huishoudens, afgeleid").

Situatie per 1 januari 2012

In de bestuursvergadering van 9 december 2011 heeft het bestuur besloten een voorlopige toeslag te verlenen aan de:

- ▶ **actieve deelnemers**
van 1% over de per 31 december 2011 opgebouwde pensioenen. Deze toeslag komt volledig voor rekening van de aangesloten ondernemingen.
- ▶ **gewezen deelnemers**
van 0% over de per 31 december 2011 opgebouwde pensioenen.
- ▶ **pensioengerechtigden**
van 0% over de per 31 december 2011 uit te keren pensioenen.

Het bestuur heeft in de bestuursvergadering van 14 december 2012 de voorlopige toeslagen definitief gemaakt.

Situatie per 1 januari 2013

In de bestuursvergadering van 14 december 2012 heeft het bestuur besloten een toeslag te verlenen aan de:

- ▶ **actieve deelnemers**
van 1% over de per 31 december 2012 opgebouwde pensioenen. Van deze toeslag komt 0,62%-punt voor rekening van de aangesloten ondernemingen.
- ▶ **gewezen deelnemers**
van 0,45% over de per 31 december 2012 opgebouwde pensioenen.
- ▶ **pensioengerechtigden**
van 0,45% over de per 31 december 2012 uit te keren pensioenen.

Financiering en premie

De zuivere kostendekkende premie voor 2012 bedraagt € 8,985 miljoen. Het verschil tussen de zuivere kostendekkende premie en de ontvangen feitelijke premie wordt mede veroorzaakt door de mutaties in de loop van 2012, de extra incidentele koopsommen en de extra kosten verbonden aan de eerdere gebruikmaking van de flexibele uittreding (volgens de V-regeling).

Kosten

De kosten worden gesplitst in kosten voor de pensioenuitvoering en kosten voor vermogensbeheer.

Pensioenuitvoeringskosten

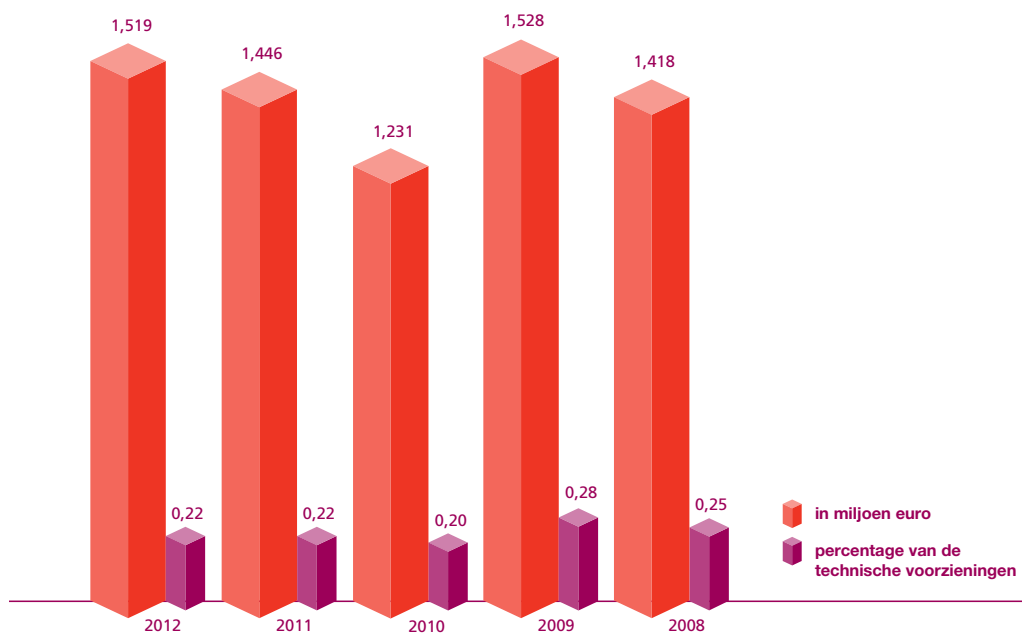
De totale kosten voor de pensioenuitvoering zijn € 1,519 miljoen, dit is circa 0,22% van de verplichtingen (2011: € 1,446 miljoen respectievelijk circa 0,22%). Deze kosten bedragen per deelnemer voor 2012 € 233,- (2011: € 260,-). Volgens de aanbevelingen van de Pensioenfederatie wordt een deelnemer gedefinieerd als zijnde een actieve deelnemer en een gepensioneerde.

Kosten vermogensbeheer

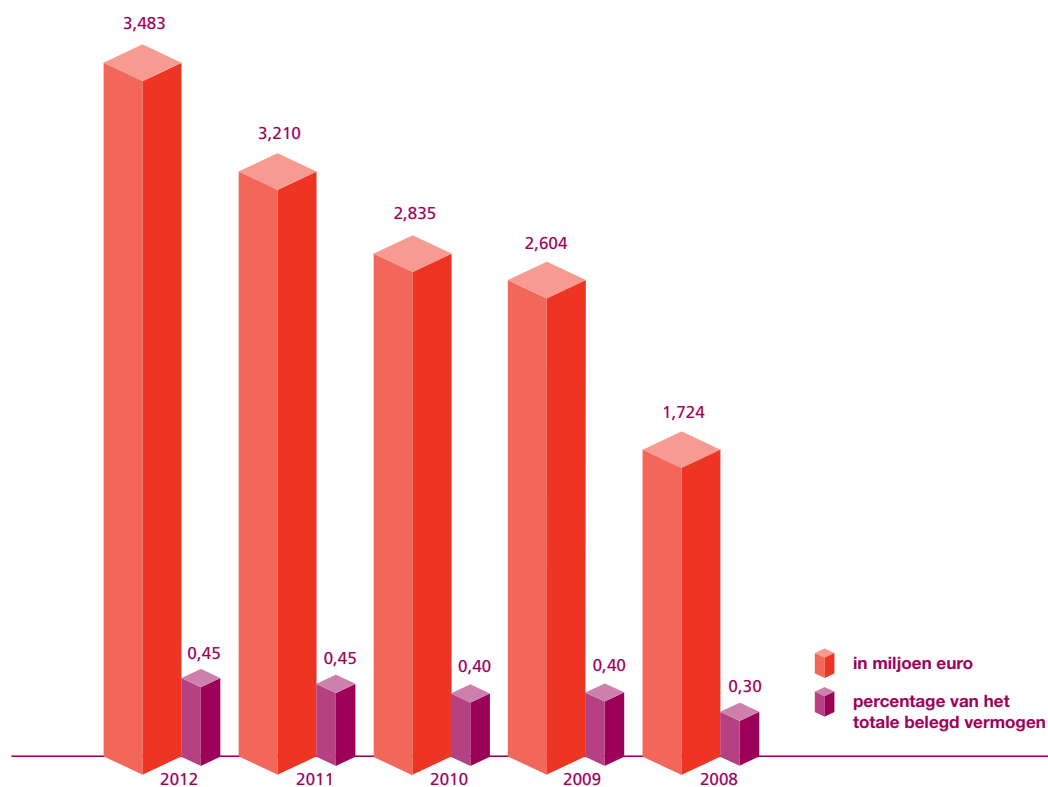
De kosten voor vermogensbeheer bedragen in totaal € 3,483 miljoen, dit is circa 0,45% van het totaal belegd vermogen (2011: € 3,210 miljoen respectievelijk circa 0,45%).

In november 2011 heeft de Pensioenfederatie de "aanbevelingen uitvoeringskosten" gepubliceerd, waarin de Pensioenfederatie de pensioenfondsen

PENSIOENUITVOERINGSKOSTEN

KOSTEN VERMOGENSBEHEER

heeft opgeroepen tot rapportage van de integrale uitvoeringskosten. Wanneer dat niet mogelijk is, verwacht de Pensioenfederatie dat het pensioenfonds dit uitlegt.

De aanbevelingen luiden:

- ▶ rapporteer de kosten van pensioenbeheer in euro per deelnemer;
- ▶ rapporteer de kosten van vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen;

▶ rapporteer separaat (eventueel geschatte) transactiekosten in % van gemiddeld belegd vermogen.

De Pensioenfederatie heeft een implementatietraject voor ogen, waarbij volledige transparantie in 2014 wordt bereikt. Het bestuur van het pensioenfonds kan zich vinden in de aanbevelingen en zal de nodige inspanningen verrichten om in 2014 volledige transparantie te bereiken.

Pensioenreglement en statuten

Het pensioenreglement is ongewijzigd gebleven in 2012.

De statuten zijn op 2 onderdelen gewijzigd, te weten:

- ▶ Met betrekking tot de deelnemersraad zijn enkele leden uit één artikel uit het huishoudelijk reglement overgeheveld naar de statuten.
- ▶ Het aantal zittingstermijnen van de bestuursleden namens de deelnemers en de gepensioneerden is met één uitgebreid.

Pensioengerechtigden en uitkeringen

	2012	2011	2010	2009	2008
Aantal pensioen- en FLUIT-gerechtigden per 31 december					
FLUIT-gerechtigden	55	74	103	109	114
Ouderdomspensioen	2.930	2.888	2.821	2.823	2.755
Partnerpensioen	1.557	1.590	1.627	1.625	1.635
Wezenpensioen	24	26	29	34	34
Arbeidsongeschiktheidspensioen	99	106	117	124	134
	4.665	4.684	4.697	4.715	4.672
Uitkeringen na aftrek van herverzekering (x 1 miljoen euro)					
Ouderdomspensioen	26,29	26,10	26,61	25,63	25,71
Partnerpensioen	8,22	8,36	7,62	7,87	7,87
Wezenpensioen	0,08	0,09	0,08	0,09	0,09
Arbeidsongeschiktheidspensioen	0,30	0,39	0,41	0,52	0,24
Andere uitkeringen	0,30	0,28	0,24	0,11	2,24
Netto uitkeringen	35,19	35,22	34,96	34,22	36,15

Risicobeheer

Het bestuur heeft haar beleid verwoord in de Actuariële- en bedrijfstechnische nota (ABTN).

De risico's die daarin genoemd worden zijn:

1. Beleggingsrisico's
  - Marktrisico
  - Rentemismatchrisico
  - Valutarisico
  - Kredietrisico
2. Verzekeringstechnische risico's
3. Omgevingsrisico
4. Operationele risico's
  - Uitbestedingsrisico
  - IT-risico
  - Integriteitsrisico
  - Juridisch risico

Hierna volgt een nadere toelichting op de voornaamste risico's die door het bestuur zijn onderkend, alsmede op het beleid van het bestuur voor het beperken van de risico's:

1. Beleggingsrisico's
2. Verzekeringstechnische risico's
3. Operationele risico's.

Beleggingsrisico's

Marktrisico

Het marktrisico is het risico dat door de ontwikkeling van marktprijzen (veroorzaakt door factoren die samenhangen met een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren) waardewijzigingen plaatsvinden. Wijzigingen in marktomstandigheden hebben altijd direct invloed op

het beleggingsresultaat, omdat alle beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk worden verwerkt in het saldo van baten en lasten. Het marktrisico wordt beheerst door het aanbrengen van een goede spreiding binnen de portefeuille (diversificatie). Tenminste één maal per jaar vindt een gedetailleerde risico/rendements analyse plaats van de beleggingsportefeuille.

Rentemismatchrisico

Het rentemismatchrisico is het verschil in rentegevoeligheid tussen de portefeuille vastrentende waarden (voornamelijk obligaties) en de technische voorziening. De rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen is als gevolg van de langere looptijden hoger dan die van de portefeuille obligaties. Een daling van de marktrente leidt tot een stijging van de technische voorziening, die slechts voor een deel wordt gecompenseerd door een stijging van de waarde van de portefeuille obligaties. Het rentemismatchrisico is voor circa 60% afgedekt.

Valutarisico

Het fonds belegt ook buiten het euro gebied, waardoor het fonds gevoelig is voor koersschommelingen van de betreffende valuta ten opzichte van de euro. Om dit niet renderende risico te beperken, dekt het fonds alle vastrentende beleggingen in vreemde valuta af naar de euro. Voor alle overige beleggingen wordt in de regel de Amerikaanse dollar, het Britse pond, de Japanse yen, de Zwitserse frank, de Canadese dollar, de Australische dollar en de Hong Kong dollar in de meeste gevallen voor 50% afgedekt naar de euro. Hierbij worden de beleggingen in opkomende markten en het Verre Oosten (exclusief Japan) gezien als beleggingen in dollars.

Kredietrisico

Het fonds sluit contracten af met tegenpartijen. Hierdoor loopt het fonds een risico, indien deze tegenpartijen hun verplichtingen tegenover het fonds niet nakomen. Het tegenpartijrisico verbonden aan de inzet van afgeleide financiële instrumenten wordt op marktconforme wijze beheerst door het leveren van onderpand bij bepaalde marktbeleggingen. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van verschillende tegenpartijen met een goede reputatie waardoor dit risico wordt beperkt.

Verzekeringstechnische risico's

Het belangrijkste verzekeringstechnische risico is het langlevensrisico. Dit is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan verondersteld bij de vaststelling van de premie en de berekening van de Technische Voorziening (TV). Met ingang van 2012 heeft het fonds de TV berekend op basis van de zogenaamde prognosetafel AG 2012-2062 met correcties voor ervaringssterfte. Hierdoor wordt rekening gehouden met de jongste inzichten met betrekking tot de toekomstige verbetering van de levensverwachting.

Operationele risico's

Het operationeel risico is het risico dat optreedt bij de uitvoering van de pensioen- en beleggingsactiviteiten, als gevolg van niet afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Dit risico wordt beperkt door de ISAE 3402-rapportage die het fonds van de diverse uitvoerders heeft ontvangen.

Voor een nadere toelichting op de risico's en het beheersingsbeleid wordt verwezen naar de paragraaf Risicobeheer van de jaarrekening.

Beleggingen

Achtergrond

Het jaar 2012 is achteraf gezien een bijzonder jaar gebleken. Vrijwel alle beleggingscategorieën hebben positieve resultaten geboekt en dat is, gezien alle onzekerheden waarmee beleggers te maken hebben gehad en die voorlopig ook nog wel een rol zullen blijven spelen, opmerkelijk. Zo is de Europese schuldencrisis nog niet voorbij en staan de Verenigde Staten voor een geweldige uitdaging om hun begroting op orde te brengen. Toch kunnen we stellen dat de financiële markten in 2012 in de richting van een voorzichtig herstel wijzen. Hoewel de data in de Eurozone nog steeds op economische krimp wijzen gaven de Amerikaanse huizenmarkt en arbeidsmarkt positieve signalen af. Er waren dus ook op economisch vlak tekenen van herstel waar te nemen, maar of dit herstel ook door zal zetten is onzeker.

Aandelenmarkten

Begin 2012 zetten de aandelenmarkten de euforie die in de herfst van 2011 begon voort. Aanvankelijk waren beleggers optimistisch dankzij bemoedigend nieuws over de Amerikaanse economische groei en vooral dankzij de verzekering dat de door centrale banken verstrekte liquiditeit niet zou opdrogen. De versoepeling van de financiële voorwaarden waarvan beleggingen profiteerden was te danken aan de maatregelen van de Europese Centrale bank (ECB). Door nieuwe bezorgdheid over de gezondheid van de wereldwijde economie en een terugkeer van de vrees voor de Europese staatsschuldcrisis, rees er in de lente echter twijfel over de doeltreffendheid van die maatregelen. Dat drukte tot juli op de financiële markten. Daarom herhaalden de centrale banken hun belofte dat ze zouden blijven ondersteunen en een vlotte werking van de financiële markten zouden garanderen.

De kwartaalresultaten gaven de gemoedstoestand van beleggers goed aan: de MSCI AC World index in US-dollars won 11,3% in het eerste kwartaal, gaf 6,4% prijs in het tweede kwartaal, steeg opnieuw met 6,2% in het derde kwartaal en slaagde er ten slotte in om nog eens 2,5% te winnen in het laatste kwartaal. Over geheel 2012 liet de MSCI AC World index een groei zien van 13% terwijl de opkomende markten met 15% stegen. De rendementen aan beide kanten van de Atlantische Oceaan waren min of meer gelijklopend: de Eurostoxx 50 won 14%, de S&P 500 13%. Binnen de ontwikkelde markten is Japan de grote winnaar met een stijging van niet minder dan 23% voor de Nikkei 225.

Obligatiemarkten

De rente op de tienjarige Duitse Staatsleningen (1,8% per eind 2011) schommelde tot april zonder duidelijke trend tussen een bandbreedte van 1,8% en 2,1% en daalde vervolgens aanzienlijk dankzij zijn rol van veilige haven als reactie op de problemen van aandelen, nieuwe vrees rond de staatsschuldencrisis en de verslechtering van de economische situatie. Schommelingen in de risicobereidheid bij elke zorgwekkende ontwikkeling in de staatsschuldcrisis (bezorgdheid over het vermogen van Spanje om zijn begrotingsdoelstellingen te halen, vrees dat de crisis naar Italië zou overslaan, politieke impasse

in Griekenland enz.) bepaalden de handel in het eerste deel van het jaar. Globaal genomen zochten beleggers hun toevlucht in Duitse staatsobligaties. Daardoor daalde de rente op de tienjarige Duitse Staatsleningen op 20 juli 2012 naar een dieptepunt van 1,17% terwijl de obligatierente van perifere landen (Spanje en Italië) naar nieuwe hoogtepunten steeg. Later in het jaar daalde de obligatierente van de perifere markten weer aanzienlijk, vooral dankzij de belofte van de ECB om staatspapier te kopen mits aan bepaalde voorwaarden werd voldaan. Dit nieuwe instrument nam het systemische risico weg waardoor de rente op Italiaans en Spaans staatspapier vanaf de zomer aanzienlijk kon dalen.

Monetair beleid

Begin juli 2012 verlaagde de ECB haar basisrente met 0,25%. Daarmee daalde de refinrente naar 0,75% en de depositorente naar 0%. Die ongeziene niveaus zijn symptomatisch voor het monetaire beleid sinds de komst van Mario Draghi als topman van de ECB in november 2011. Twee onconventionele elementen zullen die 'nieuwe' ECB wellicht belichamen. Ten eerste, de herfinanciering van banken via driejarige LTRO's (Long-term refinancing operations), een maatregel die eind 2011 werd aangekondigd en vervolgens in december en februari werd uitgevoerd, waardoor banken in de eurozone meer dan 1000 miljard euro leenden. Een deel van die liquiditeit werd door Spaanse en Italiaanse banken gebruikt om staatsschuld in te kopen. Dat zorgde er mede voor dat de rente voor alle looptijden aanzienlijk terugliep. De tweede en ongetwijfeld meest frappante gebeurtenis was de verklaring van Mario Draghi in juli dat de ECB "bereid was om al het nodige te doen" om de euro te redden.

Draghi bevestigde dat de ECB met het oog op een goede transmissie van het monetaire beleid bereid was om op de secundaire markt kortlopende obligaties te kopen van landen die steun aanvroegen bij de Europese stabiliseringmechanismen (EFSF, vervolgens ESM) en die voldeden aan de voorwaarden verbonden met die leningen. Gelet op de afwezigheid van inflatiedruk (de onderliggende inflatie bedroeg 1,4% in november, zijn laagste niveau sinds september 2011) zal het soepele monetaire beleid kunnen worden voortgezet.

Valutamarkten

De EUR/USD begon het jaar op een vrij laag niveau (minder dan 1,28 de eerste dagen van januari) door twee renteverlagingen van de ECB in de herfst van 2011, verwachtingen dat die trend zou doorzetten en de ratingverlaging op 13 januari 2012 van negen Europese landen door Standard & Poor's. De wisselkoers herstelde echter snel en schommelde tot eind april 2012 binnen een brede bandbreedte (1,30 tot 1,35) beïnvloed door de verklaringen van de centrale bankiers. Enerzijds had de dollar te lijden onder de twijfel over de Amerikaanse groei en verwachtingen van extra monetaire versoepeling door de Federal Reserve (Fed). Anderzijds drukten de hernieuwde bezorgdheid over de staatsschuldcrisis en de uitgesproken verslechtering in de Europese economische situatie op de euro. Die factoren drukten hun stempel op het beleggerssentiment waardoor de EUR/USD in mei 2012 onder de 1,25 daalde (het laagste niveau sinds medio 2010) door vrees voor het Spaanse financieel systeem en getalm in de herkapitalisatie van banken. Op 24 juli daalde de wisselkoers onder de 1,21. Door het effect van Mario Draghi's uitspraken steeg de wisselkoers in de tweede jaarhelft (appreciatie van iets minder dan 10% vanaf zijn dieptepunt), zelfs tot boven de 1,32 tegen het einde van de periode omdat de dollar last had van de onderhandelingen over het Amerikaanse begrotingsbeleid.

Vanaf begin 2012 stuurde de Japanse overheid herhaaldelijk verklaringen de wereld in waarin ze zich diep bezorgd toonde over de stijging van de yen. Op 14 februari 2012 verklaarde de Bank of Japan (BoJ) onverwacht dat zij zichzelf een inflatiedoel (1% op de middellange termijn) had opgelegd. Dankzij die bekendmaking bereikte de USD/JPY op 15 maart een niveau van 84 (zijn hoogste peil sinds april 2011). Eind december 2012 breidde de BoJ haar aankoopprogramma net als in oktober 2012 uit. De nieuwe Minister van Financiën verklaarde dat hij het inflatiedoel vanaf januari 2012 wilde verdubbelen (van 1% naar 2%). De inflatie bedroeg jaar op jaar 0,5% in november 2012. De USD/JPY eindigde het jaar op 86,5 en dat is het hoogste niveau sinds de zomer van 2010 en 12,4% hoger over een periode van twaalf maanden.

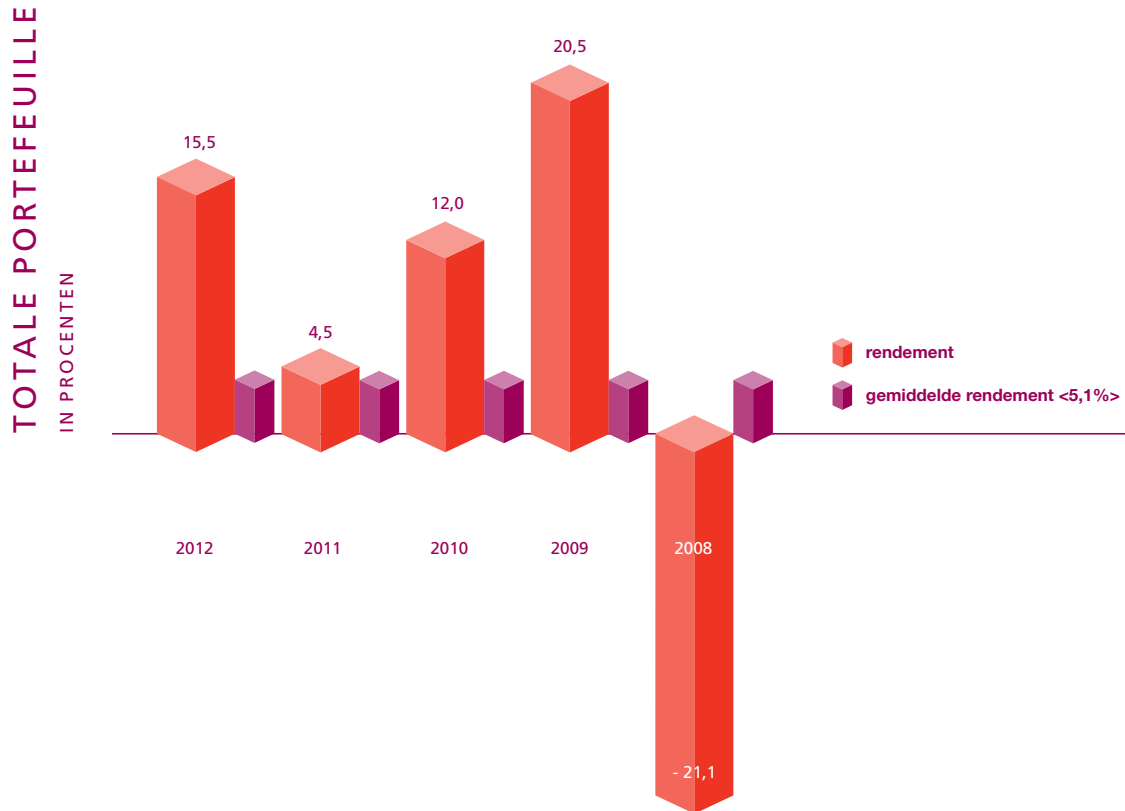
Vooruitzichten

De lijst van factoren die in 2013 wellicht bepalend zullen zijn voor de beslissingen van beleggers en dus voor de richting van de financiële markten is nauwelijks gewijzigd sinds 2012. Het scenario van een geringe wereldwijde groei is nog steeds aannemelijk. De recente verbetering van de cijfers wijst niet op een sterke en duurzame opleving. Het is waarschijnlijker dat de groei op de korte termijn zal lijden onder de huidige bezuinigingsmaatregelen. In de Verenigde Staten blijft de richting van het begrotingsbeleid in 2013 erg onzeker. Dat komt doordat de beslissing over de uitgaven vooruit werd geschoven en de bezuinigingen wederom zijn uitgesteld. In de eurozone lijken de extreme risico's nu dankzij de belofte van de ECB van de baan, maar een definitieve oplossing voor de staatsschuldcrisis is er nog niet en er blijven veel (vooral politieke) onzekerheden. Een van de weinige lichtpunten voor 2013 is de beleidsvisie van de centrale banken, die hun voornemen hebben bevestigd om het monetaire beleid (niveau van de beleidsrente, expansie van de balansen) erg ruim te houden of zelfs nog verder te verruimen.

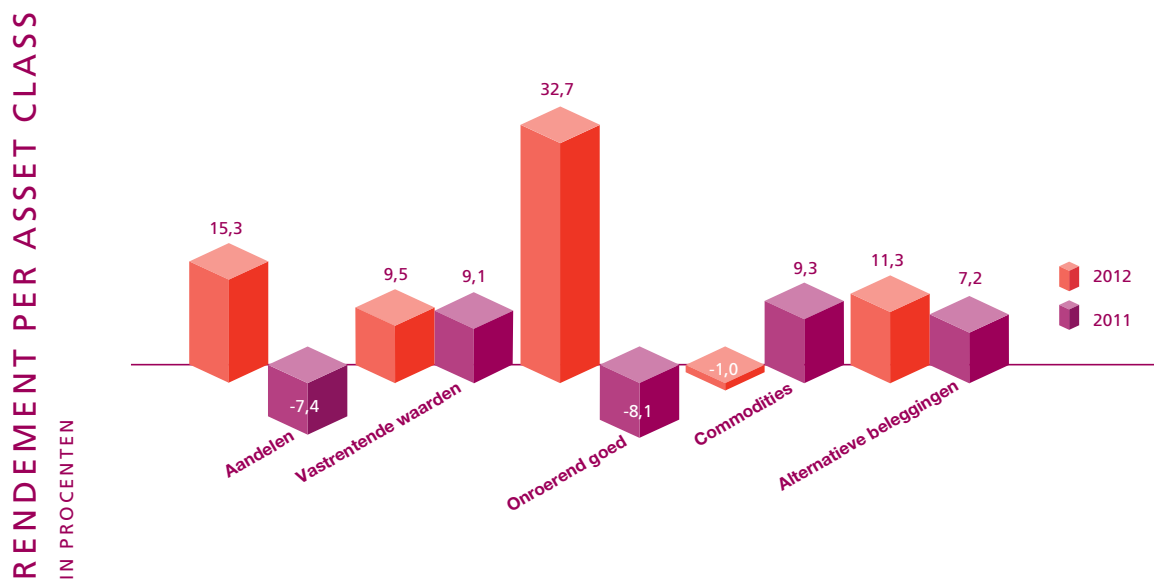
Onze beleggingen in 2012

2012 was een goed jaar voor de beleggingsportefeuille van ons pensioenfonds. Op totaal niveau bedroeg het rendement 15,5% tegen een benchmark resultaat van 12,5%. Per saldo droegen zo goed als alle beleggingscategorieën bij aan dit goede resultaat. Alleen commodities lieten in 2012 een licht negatief resultaat zien. Als gevolg van de dalende rente lieten vastrentende waarden een positief resultaat zien van tegen de 10%. De staatsleningen in portefeuille rendeerden 9,43%, de Europese bedrijfsleningen rendeerden zelfs 14%. Ook Amerikaanse bedrijfsleningen lieten met 9,85% een mooi rendement zien. Alleen inflatiegerelateerde leningen deden het relatief iets minder met een rendement van 5,5%. Ook aandelen deden het uitstekend met rendementen tussen 12 en 18%. Het hoogste resultaat werd echter gehaald in 2012 in onroerend goed waar een rendement van ruim 30% werd gerealiseerd. De dekkingsgraad steeg in 2012 van 108,7% aan het eind van 2011 naar 114,2% aan het eind van 2012 mede door een aanpassing van de rekenrente.

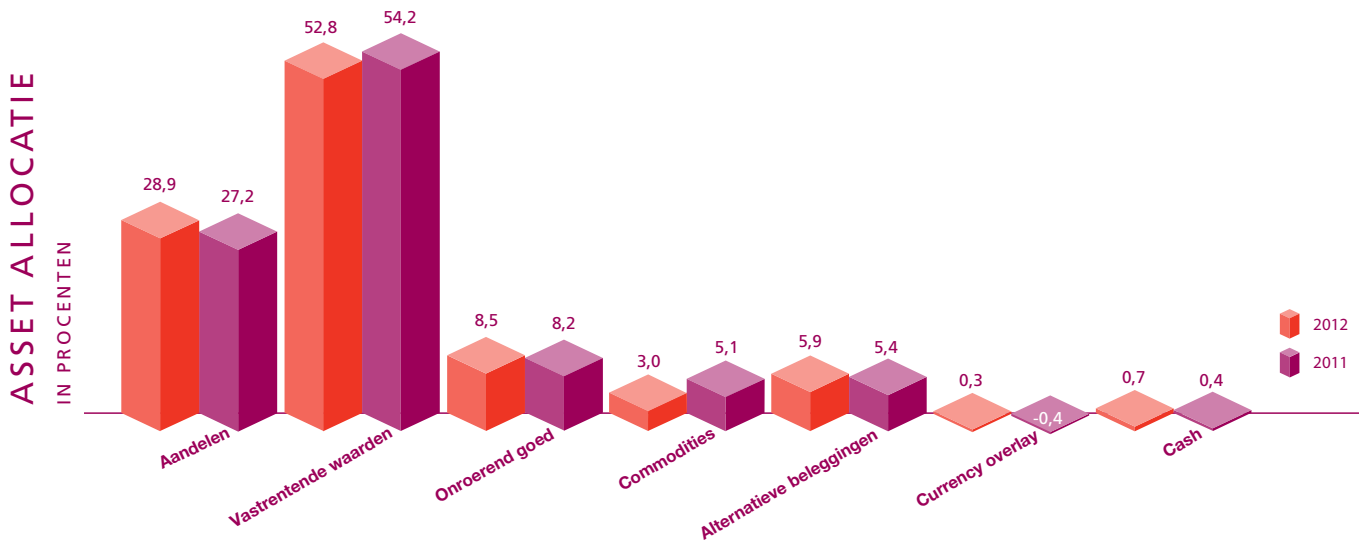
In onderstaande tabel treft u het rendement aan over het vermogen in de jaren 2008 t/m 2012.

In onderstaande tabel is het rendement weergegeven dat in de verschillende vermogenscategorieën is behaald. Met uitzondering van commodities was het rendement van alle asset categorieën (aanzienlijk) hoger dan in 2011.

Qua asset allocatie werd in 2012 iets meer belegd in aandelen dan in 2011. Vastrentende waarden daarentegen hadden een iets lager gewicht in de portefeuille. Ook commodities hadden een duidelijk lager gewicht in 2012 dan in 2011.

Vastrentende waarden

De vastrentende portefeuille bestond eind 2012 uit de volgende onderdelen: Euro staatsleningen, Euro inflatie gerelateerde staatsleningen, Euro bedrijfsobligaties (credits), USD-bedrijfsobligaties (credits) en de rente swap portefeuille om de renteafdekking op het gewenste niveau te houden. Deze maken alle deel uit van de matching portefeuille. De strategische allocatie naar deze matching portefeuille is in 2012 verhoogd van 48% naar 52% van de totale portefeuille. In het tweede kwartaal van 2012 is US High Yield (hoog renderende bedrijfsobligaties) toegevoegd aan de portefeuille. Deze beleggingscategorie maakt geen deel uit van de matching portefeuille, maar van de return portefeuille. US High Yield liet over geheel 2012 een rendement zien van 3,52% en bleef daarmee licht achter op de benchmark van 3,65%.

Binnen de matching portefeuille werd de allocatie naar de Euro inflatie gerelateerde staatsleningen gedurende het jaar verlaagd van 12% naar 10%, ingegeven door

de geringe inflatieverwachtingen en de stand van de dekkingsgraad. De allocatie naar Euro staatsleningen werd daarentegen verhoogd van 18% naar 22%.

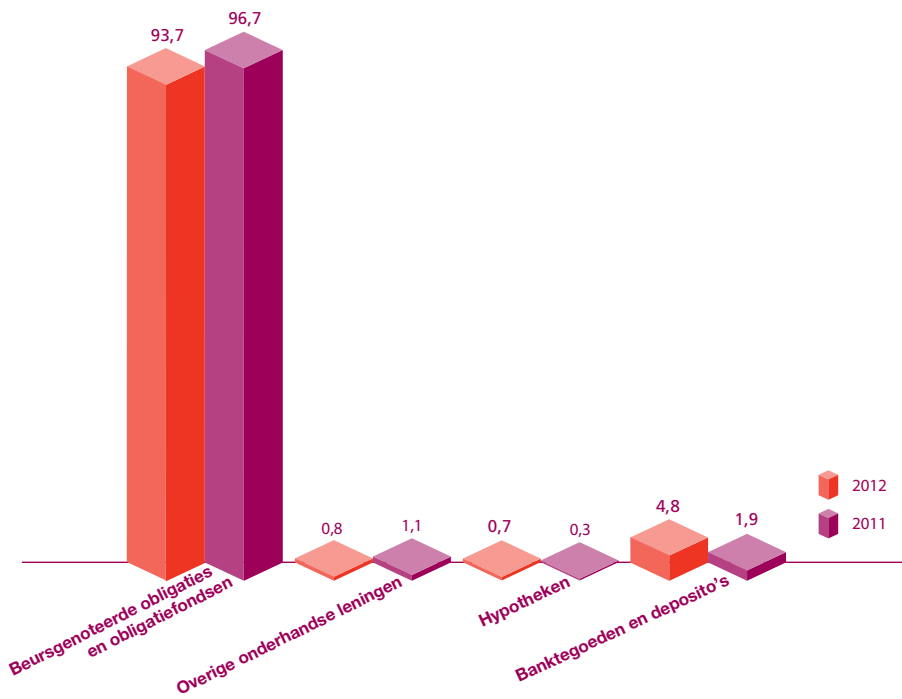
De allocatie naar bedrijfsobligaties werd verhoogd van 18% naar 20%. Gezien de maturiteit van het fonds werd, gedreven door de historisch lage rente, het strategische rentehedge percentage gedurende het jaar verhoogd naar 65%. Tactisch bleef het rentehedge percentage gedurende het jaar op 60%.

Qua rendement heeft de vastrentende portefeuille het in 2012 goed gedaan. Euro staatsleningen lieten een absoluut rendement zien van 9,43%. Europese bedrijfsleningen lieten zelfs een rendement zien van bijna 14% tegen een benchmark van 13,6%. Amerikaanse bedrijfsleningen hadden een rendement van 9,85% en versloegen de benchmark met ruim 2% (benchmark resultaat 7,69%).

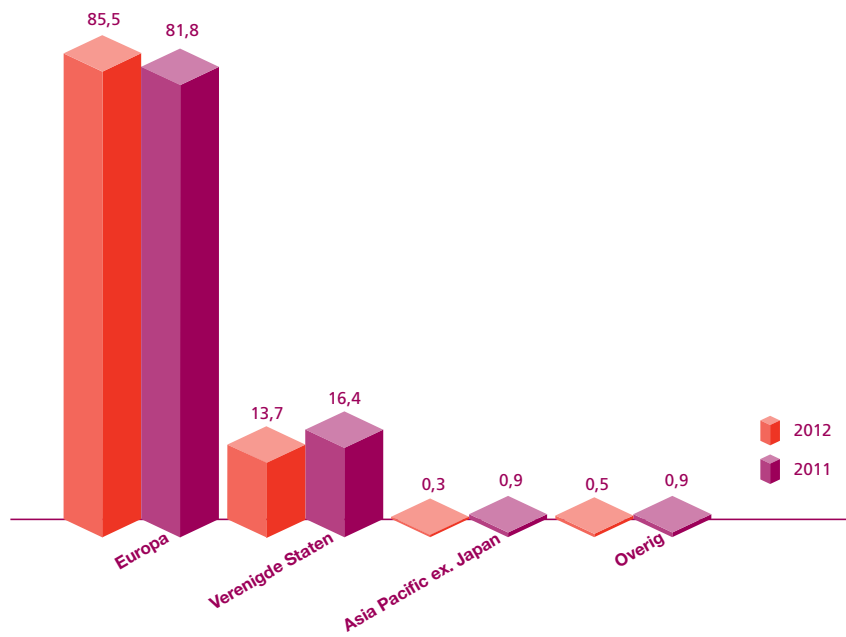
Indien we kijken naar de regioallocatie van de vastrentende waarden dan is ruim 85% belegd in euro's in Europa, het overige is voornamelijk noterend in US-dollar.

ALLOCATIE VASTRENTENDE
WAARDEN IN PROCENTEN

ALLOCATIE VASTRENTENDE
WAARDEN NAAR REGIO IN PROCENTEN

Aandelen, vastgoed en overige beleggingen

Binnen de returnportefeuille werd de allocatie naar aandelen, onroerend goed en commodities verlaagd. Zoals hierboven reeds vermeld werd US High Yield aan de portefeuille toegevoegd.

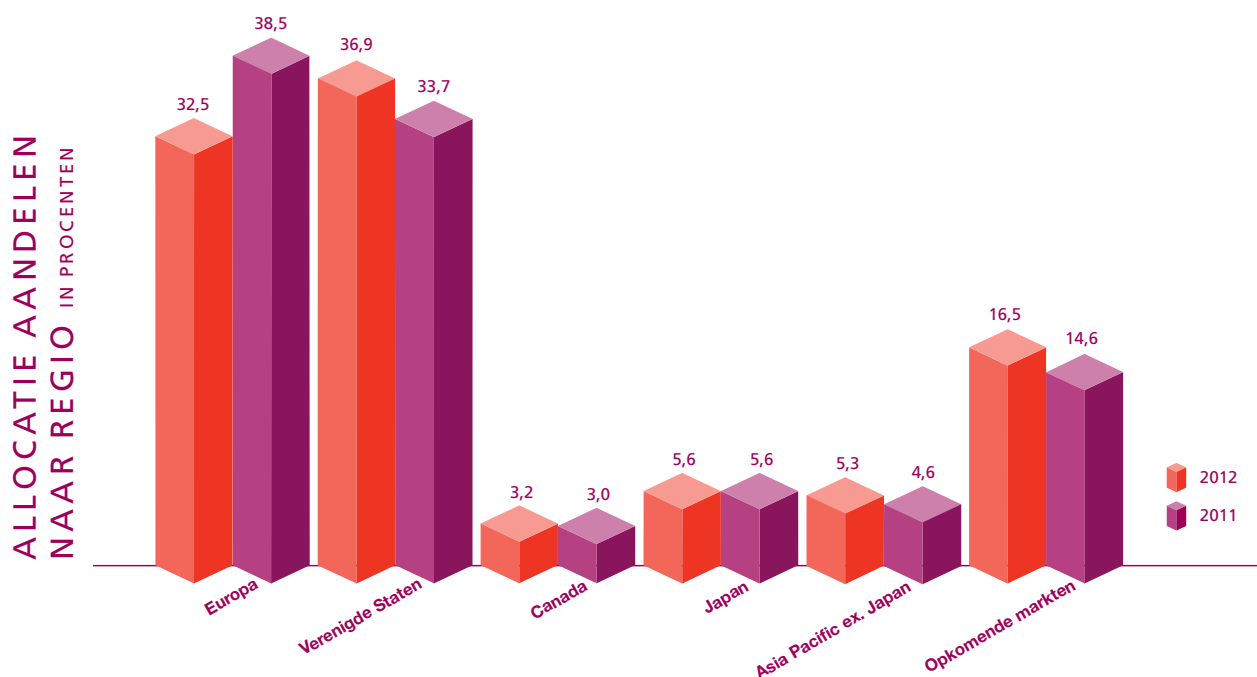
Binnen de aandelen portefeuille werden twee passieve wereldwijd beleggende aandelenmandaten samengevoegd en ondergebracht bij één asset manager. De wereldwijde aandelenportefeuille liet een rendement zien van 12,8% tegen een benchmark van 12,2%. Het aandelenbelang in Zuidoost-Azië deed het in absolute zin erg goed met een rendement van 18,4%. Wel bleef de manager achter bij zijn benchmark van 20,5%. De manager van de aandelen opkomende markten portefeuille is vervangen door een nieuwe manager. De opkomende markten portefeuille lieten met 15,8%

een heel behoorlijk resultaat zien. De benchmark bedroeg 16,8%.

In de loop van 2012 werd besloten niet langer in volatility te beleggen. In november 2012 werd het bestaande belang in een volatility fonds volledig verkocht.

Onroerend goed haalde het hoogste rendement in 2012. Het rendement bedroeg 32,7% tegen een benchmark van bijna 30%.

Commodities als laatste bleek de enige beleggingscategorie in portefeuille die in 2012 een negatief rendement van -1% liet zien. Ook de benchmark was negatief met -1,5%. Deze categorie rendeert over het algemeen minder als de andere categorieën stijgen.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

Door het bestuur is in 2012 aandacht besteed aan het beleid voor Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Het beleid houdt in, dat niet belegd wordt in bedrijven die betrokken zijn bij de productie van clusterbommen en landmijnen.

Daar waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van het stemrecht van aandeelhouders, waarbij de aangestelde vermogensbeheerders dit uitvoeren. Het leidend

principe voor het stemgedrag is het beschermen en verhogen van de waarde van de beleggingen van het fonds waarbij maatschappelijke thema's worden meegenomen. Door regelmatig te stemmen kunnen aandeelhouders de manier waarop een bedrijf wordt geleid beïnvloeden. Hierdoor wordt de waarde voor de aandeelhouders verhoogd door met best practices het ondernemingsbeleid te stimuleren.

Uitvoering beleggingsbeleid

Met ingang van 1 juli 2011 is BNP Paribas Investment Partners Netherlands N.V. ("BNP Paribas IP") aangesteld als fiduciair manager vermogensbeheer. Daarnaast treedt KAS BANK N.V. per die datum op als risk manager. Zowel de fiduciair manager als de risk manager hebben hun werkzaamheden naar volle tevredenheid verricht. De beleggings- en controlecommissie geeft een juiste uitvoering aan de taken die zijn vastgelegd in een afzonderlijk reglement.

Ontwikkelingen in 2013

In de eerste helft van 2013 is er sprake van een verdere verbetering van de aandelenmarkten. De rente op de vastrentende markten is nauwelijks gestegen. Door de renteafdekking van 60% wordt de invloed van een eventuele rentedaling op de ontwikkeling van de dekkingsgraad beperkt.

Ook in 2013 zal veel aandacht worden besteed aan de deskundigheidsbevordering van alle disciplines die bij een efficiënte en professionele uitvoering van het pensioenfonds zijn betrokken.

Wij zijn verheugd dat ondanks de noodzakelijke verhoging van de technische voorziening besloten kon worden om per 1 januari 2013 een gedeeltelijke toeslag op de pensioenrechten te verlenen.

Amsterdam, 17 juni 2013

Drs. W. van Dijk MTL, voorzitter
Drs. M.Th.J. Graven, secretaris

VERKLARING VAN HET VERANTWOORDINGSORGAAN

Het verantwoordingsorgaan (VO) heeft op 6 juni 2013 overlegd met het bestuur en de directeur van het fonds. Tijdens dit overleg zijn onder meer besproken de concepten jaarverslag 2012, certificeringsrapport en de rapportage van de accountant over het boekjaar 2012. Mede op basis van de uitgebreide toelichting die is verkregen heeft het VO zich een beeld gevormd van de uitoefening van het beleid van het bestuur over 2012.

Het VO geeft hierbij over de hieronder genoemde 4 beleidsterreinen, waar het bestuur verantwoordelijk voor is, haar oordeel.

1. het pensioenbeleid
2. het premiebeleid
3. het toeslagbeleid
4. het beleggingsbeleid

Over het gevoerde beleid op deze gebieden zal één voor één een oordeel worden gegeven.

In het algemeen kan worden gesteld dat ook over 2012 het gevoerde beleid evenwichtig en samenhangend is.

Ad 1: het pensioenbeleid

In 2012 waren er geen ingrijpende wijzigingen van regeling-technische aard.

Het overleg met het bestuur over onder meer de verwachtingen voor de nabije toekomst, heeft het VO als bevredigend ervaren.

Ad 2: het premiebeleid

Over 2012 is de volledige zuivere kostendeckende premie in rekening gebracht.

Het VO kan zich vinden in dit beleid.

Ad 3: het toeslagbeleid

Gezien de dekkingsgraad ultimo 2011 (108,5%) heeft het bestuur moeten besluiten de pensioentoezeggingen in 2012 te handhaven op het niveau van 2011. Als gevolg van de ontwikkeling van de dekkingsgraad in 2012 (ultimo 2012 114,2%), heeft het bestuur kunnen besluiten vanaf 1 januari 2013 toeslagen te verlenen vanuit het vermogen van het fonds, ter grootte van ruim 22% van de ontwikkeling van de reglementaire indexcijfers. De toezeggingen van eind 2012 worden

hierdoor verhoogd met 0,45% voor de gepensioneerden en gewezen deelnemers en 1% voor de actieve deelnemers.

Het VO vindt dit een juiste uitvoering van het beleid.

Ad 4: beleggingsbeleid

Ook in 2012 is het beleid volgens de uitgangspunten van de ABTN naar behoren uitgevoerd.

Bij de uitvoering in de dagelijkse praktijk krijgt naar het oordeel van het VO de risicobeheersing voldoende aandacht.

Amsterdam, 6 juni 2013

Drs. H.J.T. Visser RC, voorzitter
R.W. Prommenschenckel RC
M. Tipker, secretaris

SAMENVATTEND OORDEEL VISITATIECOMMISSIE

De visitatiecommissie die bestaat uit de heren drs. B.N. Smith RC en drs. J.H.H. Tuijp AAG en mevrouw drs. L.L.F. Rutgers heeft in november 2012 de tweede visitatie bij Stichting Pensioenfonds Staples afgerond.

De visitatiecommissie heeft zich een oordeel gevormd over het functioneren van het bestuur en het pensioenfonds vanuit de volgende vijf aspecten die de Stichting van de Arbeid voor het intern toezicht heeft geformuleerd:

- ▶ De beleids- en bestuursprocedures
- ▶ De beleids- en bestuursprocessen
- ▶ De checks en balances
- ▶ De wijze waarop het fonds wordt aangestuurd
- ▶ De wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn

Bij het formuleren van het oordeel heeft de visitatiecommissie zich gebaseerd op de verstrekte informatie en de inhoud van acht interviews gehouden op 4 oktober 2012 met bestuurders, adviseurs en organen van het fonds. De visitatiecommissie heeft haar werkzaamheden in een plezierige en coöperatieve sfeer kunnen verrichten en heeft de openheid in de interviews op prijs gesteld.

De visitatiecommissie is zich bewust van het feit dat haar waarneming een momentopname is, vanuit een specifieke invalshoek en gebaseerd op de ontvangen schriftelijke en mondelinge informatie. Binnen dat kader is de visitatiecommissie zo zorgvuldig mogelijk te werk gegaan.

De visitatiecommissie is tot het volgende oordeel gekomen:

De algemene indruk is dat het bestuur op actieve wijze het fonds bestuurt en anticipeert op de voor het fonds relevante ontwikkelingen en dat zij voldoende controle heeft op de processen, de procedures en de uitbestede taken.

Het fonds voldoet aan de principes voor goed pensioenfondsbestuur. Het bestuur wordt ervaren als professioneel, communicatief, kritisch, betrokken en deskundig en gaat respectvol met elkaar om. Het bestuur stuurt het fonds op een adequate wijze aan en maakt waar nodig gebruik van externe professionals op administratief, actuarieel en beleggingsgebied. De rol van het pensioenbureau is hierbij essentieel.

Naar het oordeel van de visitatiecommissie is de rapportagestructuur voldoende. In het licht van de vele veranderingen in de afgelopen jaren, zowel bij het fonds als in de externe omgeving, is het wenselijk te toetsen of het systeem van interne beheersing nog steeds voldoet en de opzet en de waarborgen voor de werking van het systeem vast te leggen.

Het bestuur gaat op verantwoorde wijze met de risico's van het fonds om. Het risicomangement kan verder aan kracht winnen door een integrale benadering.

De visitatiecommissie heeft 18 aanbevelingen geformuleerd die onder andere de deskundigheidsbevordering, het toetsen van het crisisplan, de planning en control cyclus en het beleid t.a.v. het integrale risico management betreffen. Verder verdient de rol van de fiduciair manager in relatie tot de beleggingsadviescommissie de aandacht.

Reactie van het bestuur op het samenvattend oordeel van de visitatiecommissie

Het bestuur heeft kennisgenomen van de eindrapportage van de visitatiecommissie en waardeert het positieve algemene oordeel. Wij hebben de 18 geformuleerde aanbevelingen kritisch bekeken en van een eerste reactie voorzien. Hierbij tekenen wij aan dat een aantal onderwerpen al is gerealiseerd dan wel dat er al actie is genomen.

Het bestuur zal de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen in het najaar van 2013 met de visitatiecommissie bespreken.

Wij spreken onze waardering uit voor de deskundige en efficiënte wijze waarop de visitatiecommissie het onderzoek heeft uitgevoerd.

JAARREKENING

BALANS PER 31 DECEMBER

NA RESULTAATBESTEMMING (BEDRAGEN IN DUIZENDEN EURO'S)

ACTIVA

	2012	2011
Beleggingen voor risico pensioenfonds		
• Vastgoedbeleggingen (1)	62.067	54.870
• Aandelen (2)	212.587	214.128
• Vastrentende waarden (3)	456.044	379.676
• Overige beleggingen (4)	15.577	35.949
• Derivaten (5)	<u>19.188</u>	<u>8.405</u>
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	765.463	693.028
Beleggingen voor risico deelnemers (6)	4.191	3.781
Herverzekeringsdeel technische voorziening (7)	16.030	15.972
Vorderingen en overlopende activa (8)	2.747	1.936
Liquide middelen (9)	<u>530</u>	<u>1.189</u>
Totaal activa	788.961	715.906

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op pagina 34 tot en met 39.

BALANS PER 31 DECEMBER

(BEDRAGEN IN DUIZENDEN EURO'S)

PASSIVA

	2012	2011
Stichtingskapitaal en reserves (10)		
• Overige reserves	97.119	55.649
Technische voorziening voor risico pensioenfonds (11)	684.024	649.875
Technische voorziening voor risico deelnemers (12)	4.191	3.781
Derivaten (5)	165	3.031
Schulden en overlopende passiva (13)	<u>3.462</u>	<u>3.570</u>
Totaal passiva	788.961	715.906

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op pagina 36 tot en met 38 en pagina 40 en 41.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(BEDRAGEN IN DUIZENDEN EURO'S)

	2012	2011
BATEN EN LASTEN PENSIOENACTIVITEITEN		
Premies voor risico pensioenfonds (14)	8.686	5.990
Premies voor risico deelnemers (14)	308	493
Waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds, per saldo (15)	-222	191
Waardeoverdrachten voor risico deelnemers, per saldo (15)	-	21
	<u>8.772</u>	<u>6.695</u>
Mutatie technische voorziening voor risico pensioenfonds		
• Pensioenopbouw (16)	-6.905	-4.566
• Toeslagen (17)	-3.104	-530
• Rentetoevoeging (18)	-9.580	-7.469
• Wijziging marktrente (19)	-56.026	-68.069
• Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten (20)	36.869	36.970
• Pensioenrechten waardeoverdrachten, per saldo (21)	162	-194
• Wijziging actuariële grondslagen (22)	4.083	-
• Overige mutaties technische voorziening (23)	<u>352</u>	<u>197</u>
Totaal mutatie technische voorziening voor risico pensioenfonds	-34.149	-43.661
Pensioenuitkeringen (24)	-35.724	-35.765
Mutatie technische voorziening voor risico deelnemers (25)	-410	-15
Herverzekeringen (26)	374	757
Pensioenuitvoeringskosten (27)	-1.519	-1.446
Overige baten en lasten pensioenactiviteiten (28)	<u>-385</u>	<u>-59</u>
Totaal baten en lasten pensioenactiviteiten	-63.041	-73.494
BATEN EN LASTEN BELEGGINGSACTIVITEITEN		
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds (29)	104.113	27.964
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers (30)	<u>398</u>	<u>-120</u>
Totaal baten en lasten beleggingsactiviteiten	<u>104.511</u>	<u>27.844</u>
Resultaat	41.470	-45.650

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op pagina 49 tot en met 55.

KASSTROOMOVERZICHT

(BEDRAGEN IN DUIZENDEN EURO'S)

	2012	2011
KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN		
Ontvangen premies	8.528	5.700
Ontvangen waardeoverdrachten	123	566
Uitkeringen uit herverzekering	489	812
Betaalde pensioenuitkeringen	-35.574	-35.685
Betaalde waardeoverdrachten	-345	-357
Betaalde premies herverzekering	-224	-426
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.377	-1.176
Overige mutaties uit pensioenactiviteiten	-385	-59
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-28.765	-30.625
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN		
Verkopen beleggingen	478.324	561.833
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	19.783	21.516
Verkoop en afwikkeling derivaten	8.136	-7.525
Aankopen beleggingen	-473.779	-560.192
Mutatie tegoeden en schulden kredietinstellingen	-2.281	16.903
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-2.449	-1.694
Overige mutaties uit beleggingsactiviteiten	372	-
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	28.106	30.841
Mutatie liquide middelen	-659	216

TOELICHTING ALGEMEEN

Activiteiten

Het doel van Stichting Pensioenfonds Staples, statutair gevestigd te Maastricht (hierna: het pensioenfonds), is het verlenen van pensioenaanspraken en het doen van pensioenuitkeringen aan (aspirant-)deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, een en ander overeenkomstig de pensioenreglementen. Het beleid en de kernactiviteiten van het bestuur zijn beschreven in de Actuariële- en bedrijfstechnische nota (ABTN).

Pensioenregeling

De pensioenregeling van het pensioenfonds geldt voor alle werknemers met een dienstverband bij één van de aangesloten ondernemingen.

Ouderdomspensioen

Het ouderdomspensioen kan worden opgebouwd vanaf 21 jaar en gaat standaard in op de eerste dag van de maand waarin de deelnemer 65 jaar wordt. De deelnemers kunnen binnen bepaalde grenzen kiezen wanneer zij met pensioen gaan, en wel op zijn vroegst vanaf de leeftijd van 60 jaar. Tevens bestaat de mogelijkheid om met deeltijdpensioen te gaan. Dat kan vanaf de leeftijd van 60 jaar. Het ouderdomspensioen is een toegezegde pensioenregeling op basis van (voorwaardelijk) geïndexeerd middelloon. In de middelloonregeling is het ouderdomspensioen gebaseerd op het gemiddelde salaris tijdens de loopbaan en bedraagt voor ieder deelnemersjaar 1,625% voor de V-regeling en 2,00% voor de pensioenregeling 2011 (voorheen: N-regeling) van de pensioengrondslag zoals die geldt op 1 januari van het betreffende jaar. De pensioengrondslag is gelijk aan het vaste jaarsalaris inclusief vakantietoeslag verminderd met de franchise. Het pensioengevend salaris is gemaximeerd.

Beschikbare premiereregeling

De beschikbare premiereregeling is een excedentregeling voor deelnemers die een salaris hebben dat boven het grensbedrag uitkomt. Via deze excedentregeling wordt over het salarisdeel boven dit bedrag een premie beschikbaar gesteld voor aankoop van extra pensioen. De premie is een percentage van het pensioengevend salaris boven het grensbedrag.

Overbruggingspensioen

Overbruggingspensioen wordt alleen nog opgebouwd door deelnemers aan de V-regeling en gaat standaard in op de eerste dag van de maand waarin de deelnemer 62 jaar wordt. Het overbruggingspensioen is een pensioenregeling op basis van eindloon. Voor ieder deelnemersjaar wordt 7% van het laatste pensioengevend salaris opgebouwd met een maximum van 70%. Deelnemers die deelnamen aan de N-regeling en op 1 januari 2006 ouder dan 50 jaar waren, hebben recht op het per 31 december 2005 opgebouwde overbruggingspensioen bij het bereiken van de leeftijd van 62 jaar.

Partnerpensioen

Het partnerpensioen geldt voor de nagelaten partner van een deelnemer. Het partnerpensioen bedraagt voor de pensioenregeling 2011 70% van het te bereiken ouderdomspensioen. Voor de deelnemers in de V-regeling wordt bij de vaststelling van het partnerpensioen ook rekening gehouden met de inbouw van de AOW waardoor het percentage afhankelijk is van de hoogte van het pensioengevend jaarsalaris. Iedere deelnemer die getrouwd is, een wettelijk geregistreerd partnerschap of een door het pensioenfonds erkend samenlevingsverband heeft, is automatisch voor dit partnerpensioen verzekerd. Bij overlijden van de deelnemer vóór het bereiken van de leeftijd van 65 jaar wordt verondersteld dat de deelneming zou hebben voortgeduurd tot de pensioendatum met behoud van het laatst vastgestelde pensioengevend salaris. Bij ingang van het ouderdomspensioen bestaat eenmalig de keuze van omzetting van (een deel van) het recht op partnerpensioen of ouderdomspensioen in een verhoging van het ouderdomspensioen respectievelijk partnerpensioen.

Wezenpensioen

Het wezenpensioen wordt uitgekeerd tot de 21-jarige leeftijd. Het wezenpensioen bedraagt voor elk gerechtigd kind in de pensioenregeling 2011, 14% van het (bereikbare) ouderdomspensioen met een maximum van 70% in het geval van meerdere kinderen. Voor de V-regeling wordt het wezenpensioen bepaald aan de hand van een tabel waarbij het aantal kinderen ook

een rol speelt. Het wezenpensioen wordt verdubbeld indien er geen (bijzonder) partnerpensioen (meer) wordt uitgekeerd.

Arbeidsongeschiktheidspensioen

Het arbeidsongeschiktheidspensioen gaat in na het einde van het tweede ziektejaar. Het pensioen wordt uitgekeerd zolang de arbeidsongeschiktheid duurt, maar uiterlijk tot de normpensioendatum. Dit is de eerste dag van de maand waarin de deelnemer 65 jaar wordt. Het arbeidsongeschiktheidspensioen is gelijk aan een percentage van het deel van het pensioengevend salaris dat uitgaat boven het maximum WIA-loon. Deelnemers die onder de WIA meer dan 35% arbeidsongeschikt worden, hebben recht op premievrije voortzetting van de pensioenopbouw tot de pensioendatum.

Voor alle deelnemers is een WGA-arbeidsongeschiktheidspensioen verzekerd.

Pensioenspaarregeling

Tot 1 januari 2008 bestond voor alle deelnemers de mogelijkheid om op vrijwillige basis de niet benutte pensioenspaar ruimte te gebruiken door een percentage van het pensioengevend salaris te storten in de pensioenspaarregeling.

Het opgebouwde kapitaal wordt op pensioendatum of bij eerder vertrek omgezet in een verhoging van het (recht op) ouderdompensioen.

Toeslagen

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de loonindex zoals gepubliceerd door het CBS voor CAO-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen van particuliere bedrijven.

Het pensioenfonds streeft ernaar de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) en de ingegane pensioenen jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex voor alle huishoudens afgeleid, zoals gepubliceerd door het CBS.

De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagen kunnen worden verleend. Het bestuur beslist jaarlijks of de pensioenaanspraken worden aangepast. Daarbij hanteert het bestuur een beleidsstaffel als

leidraad. Volgens de staffel wordt bij een dekkingsgraad hoger dan 130% een volledige toeslag verleend, wordt bij een dekkingsgraad van 110% of lager geen toeslag toegekend en wordt bij tussenliggende waarden van de dekkingsgraad de toeslag pro rata vastgesteld. Indien de omstandigheden dit naar het oordeel van het bestuur noodzakelijk maken, kan het bestuur afwijken van de leidraad. De (voorwaardelijke) toeslagverlening wordt gefinancierd uit de overrendementen en het eigen vermogen. Een eventuele aanvulling op de toeslagverhoging van de actieve deelnemers tot een maximum van de toeslag van 1% is hierop een uitzondering. Bovendien wordt geen bestemmingsreserve voor toekomstige toeslagen gevormd.

Financiering en premie

De aangesloten onderneming is het pensioenfonds jaarlijks een premie verschuldigd voor de in dat jaar te verwerven reglementaire aanspraken. Bij bepaling van de premie wordt geen rekening gehouden met een opslag ter financiering van eventuele voorwaardelijke onderdelen, waaronder de toeslagen. Uitzondering hierop is een eventuele aanvulling op de toeslagverhoging van de actieve deelnemers tot een maximum van de totale toeslag van 1%, gefinancierd door de aangesloten ondernemingen.

Premiestelling vindt plaats op basis van de zuivere kostendeekkende premie. Deze premie wordt vastgesteld op basis van de door De Nederlandsche Bank (DNB) gepubliceerde rentetermijnstructuur.

De zuivere kostendeekkende premie bevat de volgende componenten:

- ▶ de actuariële benodigde premie voor de inkoop van de onvoorwaardelijke pensioenen;
- ▶ een solvabiliteitsopslag voor het in stand houden van de benodigde reserves;
- ▶ een opslag voor pensioenuitvoeringskosten (inclusief excassokosten).

In het geval van een reservetekort dan wel dekkingstekort zal het pensioenfonds een lange- dan wel kortetermijnherstelplan indienen bij DNB. De aangesloten onderneming kan in het kader van een eventueel herstelplan bijdragen aan het herstel van de financiële positie van het pensioenfonds, maar is hiertoe niet verplicht.

Het pensioenfonds heeft een premiekortinggrens gedefinieerd, die wordt bereikt indien:

- ▶ de technische voorzieningen en het vereist eigen vermogen volledig door waarden zijn gedekt én
- ▶ de uitgevoerde continuïteitsanalyse aantoont dat de gewekte verwachting ten aanzien van de toeslagverlening nu en in de toekomst naar verwachting kan worden waargemaakt én
- ▶ de verwachte nominale dekkinggraad structureel boven de evenwichtssituatie blijft.

Herverzekering

Het pensioenfonds heeft een herverzekerings-overeenkomst afgesloten ter dekking van het overlijdensrisico en het risico van arbeidsongeschiktheid (excedent-arbeidsongeschiktheidspensioen, WGA-arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrijstelling).

Het overlijdensrisico is verzekerd op basis van risicokapitalen, gelijk aan de contante waarde van een direct ingaand partnerpensioen, vermindert met de voor de deelnemer gevormde voorziening met betrekking tot ouderdompensioen en partnerpensioen en vermindert met een eigen behoud van € 70.000.

De dekking van het excedent-arbeidsongeschiktheidspensioen omvat een jaarlijkse rente ter grootte van 70% van het verschil tussen het pensioengevend salaris van de deelnemer en de maximale uitkeringsgrondslag van de WIA, vermindert met een eigen behoud van 20% van het arbeidsongeschiktheidspensioen, met een maximum van € 15.000 per deelnemer.

De dekking van de premievrijstelling omvat een jaarlijkse rente ter grootte van een gelijkblijvende premie die benodigd is voor de toekomstige pensioenopbouw op basis van de huidige pensioengrondslag.

Grondslagen algemeen

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, met gebruikmaking van de vrijstelling inzake de vorming van een reserve herwaardering volgens artikel 146 van de

Pensioenwet, en in overeenstemming met de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfondsen.

De jaarrekening luidt in euro's.

Schattingswijzigingen

In het verslagjaar zijn twee schattingswijzigingen in de jaarrekening verwerkt. In verband met de gestegen levensverwachting is een bedrag van EUR 6.948 duizend toegevoegd aan de technische voorziening voor risico pensioenfonds. Als gevolg van de overgang op de UFR-methodiek voor de discontering van de pensioenverplichtingen is een bedrag van EUR 11.031 duizend van de technische voorziening voor risico pensioenfonds vrijgevallen.

Schattingen en veronderstellingen

Bij het opstellen van de jaarrekening is het maken van schattingen en veronderstellingen noodzakelijk. De schattingen en veronderstellingen hebben invloed op de toepassing van grondslagen en de waardering van activa en verplichtingen.

De schattingen en daaraan ten grondslag liggende veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. Vooral de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en (in mindere mate) de waardering van de beleggingen zijn gebaseerd op schattingen en veronderstellingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Ten behoeve van de oordeelsvorming en het maken van schattingen wordt gebruik gemaakt van externe deskundigen.

De aard van oordelen en schattingen en de onderliggende veronderstellingen is, voor zover noodzakelijk geacht voor het vereiste inzicht in het vermogen, vermeld in de toelichting bij de jaarrekening.

Herzieningen van schattingen worden verwerkt in de periode waarin de schatting wordt herzien. Een herziening van een schatting heeft dikwijls ook gevolgen voor waardering en resultaatbepaling in toekomstige perioden.

Verwerking

De belangrijkste activa en verplichtingen van het pensioenfonds zijn respectievelijk de beleggingen en de technische voorziening. De beleggingen bestaan volledig uit financiële activa en derivaten. Deze worden in de balans opgenomen respectievelijk van de balans verwijderd op transactiedatum (datum van koop of verkoop). Dit is het moment waarop de toekomstige economische voordelen en de risico's verbonden aan het financiële instrument worden overgedragen. Pensioenverplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment van toekenning of overdracht van de pensioenrechten. Zij worden van de balans verwijderd op het moment van uitkering of overdracht van de pensioenrechten.

Saldering

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd en als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Waardering beleggingen

Beleggingen (voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers) worden gewaardeerd tegen marktwaarde. De marktwaarde is het bedrag waarvoor een actief of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen die onafhankelijk zijn. De marktwaarde is gebaseerd op actuele marktprijzen, tenzij anders vermeld.

Waardeveranderingen beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen, inclusief derivaten. Alle waardeveranderingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als opbrengst beleggingen direct in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum. Valutakoersverschillen bij de omrekening van activa en verplichtingen worden in de staat van baten en lasten opgenomen onder de post waarop de activa en verplichtingen betrekking hebben.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Vastgoedbeleggingen

De marktwaarde van aandelen van vastgoedfondsen is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum. Beleggingen in niet-beursgenoteerde participaties in vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de geschatte verkoopwaarde.

Aandelen

De marktwaarde van aandelen is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum. Indien aandelen niet-beursgenoteerd zijn of indien de koersvorming niet representatief is, wordt de marktwaarde getaxeerd. De taxatie is gebaseerd op recente marktinformatie.

Vastrentende waarden

De marktwaarde van beursgenoteerde vastrentende waarden is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum. De marktwaarde van andere directe vastrentende beleggingen wordt bepaald door te ontvangen rente en aflossingen contant te maken op basis van actuele marktrente, rekening houdend met het risicoprofiel en de looptijd van de belegging.

Overige beleggingen

De hieronder opgenomen commodityfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de marktwaarde van de onderliggende activa en verplichtingen.

Derivaten

Derivaten zijn afgeleide financiële instrumenten, waarvan de waarde afhankelijk is van een of meer onderliggende primaire financiële instrumenten. Derivaten bevatten rechten en verplichtingen waardoor een of meer van de financiële risico's waaraan de onderliggende primaire financiële instrumenten onderhevig zijn tussen partijen worden overgedragen. Derivaten leiden bij het

aangaan van de transactie niet of tot een relatief gering vermogensbeslag. Basisvormen van derivaten zijn swaps, forwards, futures en opties. Het onderliggende primaire financiële instrument kan onder meer een renteproduct, een valutaproduct of een aandelenproduct zijn.

Het pensioenfonds maakt gebruik van de volgende derivaten: valutatermijncontracten, aandelenfutures, interest rate swaps, obligatiefutures en commodity-swaps.

Een valutatermijncontract is een contract waarbij de verplichting wordt aangegaan om een bepaalde valuta te verkopen en een andere valuta te kopen op een vooraf vastgestelde datum en tegen een vooraf vastgestelde (termijn)koers.

Een aandelenfuture is een op een beurs verhandelbaar termijncontract met verplichte levering van aandelen op een vooraf vastgestelde datum en tegen een vooraf vastgestelde prijs. Naast futures met als onderliggende waarde een specifiek aandeel bestaan ook aandelenindexfutures. Dit zijn futures met als onderliggende waarde een bepaalde aandelenindex. Het verschil tussen het niveau van de aandelenindex dat is vastgelegd in het futurecontract en het werkelijke niveau van de index wordt afgerekend (cash settlement).

Een interest rate swap of renteswap is een contract waarbij wordt overeengekomen om gedurende een vooraf vastgestelde periode rentestromen in dezelfde valuta te ruilen. Bij de meeste renteswaps wordt een variabele rente geruild tegen een vaste rente. De variabele rente is gebaseerd op de geldmarktrente, waarbij als referentie Euribor of Eonia wordt gehanteerd. De vaste rente is meestal gebaseerd op de marktrente van staatsobligaties.

Een obligatiefuture is een op een beurs verhandelbaar termijncontract met verplichte levering van fictieve staatsobligaties op een vooraf vastgestelde datum en tegen een vooraf vastgestelde prijs. Veelvoorkomende obligatiefutures in de Europese handel zijn Bundfutures. De onderliggende waarde van een Bundfuture is een fictieve Duitse staatsobligatie met een looptijd van 10 jaar. Het verschil tussen de prijs van de obligatie die is vastgelegd in het futurecontract en de werkelijke prijs wordt afgerekend (cash settlement).

Een commodityswap is een contract waarbij wordt overeengekomen om gedurende een vooraf vastgestelde periode de waardeveranderingen van een bepaald mandje goederen (zoals olie, metalen of agrarische producten) te ruilen tegen rente en kosten, waarbij de rente meestal is gebaseerd op de geldmarktrente.

Derivaten worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beursprijs per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op recente marktinformatie, (zoals valutakoersen, rentecurves en indexen), als input voor de gehanteerde gangbare waarderingmodellen.

Herverzekeringsdeel technische voorziening

Herverzekeringscontracten worden opgenomen voor de actuarieel bepaalde contante waarde van de verzekerde uitkeringen, volgens de grondslagen van het pensioenfonds, onder aftrek van een eventuele waardevermindering, indien deze naar verwachting duurzaam is.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid. De geamortiseerde kostprijs komt in het algemeen overeen met de nominale waarde.

Liquide middelen

Liquide middelen worden opgenomen voor de nominale waarde.

Technische voorziening voor risico pensioenfonds

De technische voorziening wordt actuarieel berekend en wordt vastgesteld op basis van de nominaal verworven pensioenrechten, voor zover zij onvoorwaardelijk zijn. Dit betekent dat de voorwaardelijke toekomstige toeslagen niet in de voorziening zijn begrepen, maar de op balansdatum toegezegde toeslagen wel in de voorziening worden opgenomen. De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de door De Nederlandsche Bank (DNB) vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur per balansdatum.

De voorziening met betrekking tot ouderdomspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen is de contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige

uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de tot balansdatum opgebouwde onvoorwaardelijke pensioenrechten. Daarin is begrepen de toekomstige premievrije pensioenopbouw van arbeidsongeschikte deelnemers.

De voorziening met betrekking tot arbeidsongeschiktheidspensioen is de contante waarde van de verwachte uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de verplichtingen aan bij het pensioenfonds aangemelde arbeidsongeschikte deelnemers, nog niet aangemelde arbeidsongeschikte deelnemers en zieke deelnemers die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard. Bij de vaststelling van de voorziening voor de arbeidsongeschikte deelnemers wordt geen rekening gehouden met revalideringskansen. Voor zieke deelnemers wordt een voorziening opgenomen ter grootte van tweemaal de opslag in de premie.

De belangrijkste actuariële grondslagen zijn:

- ▶ marktrente volgens rentetermijnstructuur DNB (ongewijzigd);
- ▶ levensverwachting volgens AG-prognosetafels 2012-2062 met fondsspecifieke correctiefactoren op de sterftkansen gebaseerd op het Towers Watson model 2012 (2011: AG-prognosetafels 2010-2060 met correctiefactoren gebaseerd op het Towers Watson model 2010);
- ▶ actieve deelnemers en gewezen deelnemers: volgens onbepaalde partnersysteem, waarbij factoren volgens het bepaalde partnersysteem worden gehanteerd;
en gepensioneerden: bepaalde partner (ongewijzigd);
- ▶ verschil leeftijd man en vrouw drie jaar (ongewijzigd);
- ▶ administratiekosten en excassokosten totaal 3,0% van de technische voorziening (ongewijzigd).

Uit de door DNB vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo 2012 kan voor het pensioenfonds een gemiddelde marktrente van 2,3% worden afgeleid (2011: 2,7%).

De voor de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen gehanteerde rentetermijnstructuur ultimo 2010 en voorgaande jaren had betrekking op de actuele marktrente op de interbancaire swapmarkt.

De gehanteerde rentetermijnstructuur ultimo 2011 betrof niet de actuele marktrente, maar een (hoger) driemaandsgemiddelde marktrente, gebaseerd op alle handelsdagen in de periode oktober tot en met december 2011. Gelet op de uitzonderlijke marktomstandigheden en de gebrekkige liquiditeit in het lange eind van de interbancaire swapmarkt bestond volgens DNB te veel onzekerheid over de vraag of op de interbancaire swapmarkt ultimo 2011 een juiste prijsvorming had plaatsgevonden, reden om een correctie toe te passen.

Naar aanleiding van het zogenoemde septemberpakket pensioenfonds heeft DNB besloten om vanaf 30 september 2012 de rentetermijnstructuur voor pensioenfonds ingrijpend te wijzigen. Voor looptijden tot en met 20 jaar wordt de driemaandsgemiddelde swapcurve gehandhaafd. Voor looptijden langer dan 20 jaar wordt de curve aangepast door de onderliggende éénjaarsforwardrente te extrapoleren naar een vast renteniveau, de zogenoemde ultimate forward rate (UFR) van 4,2%. Dit percentage is gebaseerd op een verwachte reële rente van 2,2% en een verwachte inflatie van 2,0%. In de door DNB gevolgde methodiek beweegt de rente vanaf 21 jaar geleidelijk in de richting van de UFR, waarbij de in de swapmarkt waargenomen forwardrente (driemaandsgemiddelde) wordt gemiddeld met de UFR. Het gewicht van de UFR neemt vanaf 21 jaar tot en met 60 jaar toe met de looptijd. De gehanteerde forwardrentes vanaf 60 jaar zijn constant en gelijk aan de UFR.

Technische voorziening voor risico deelnemers

De technische voorziening voor risico deelnemers heeft betrekking op de beschikbare premieregeling. De voorziening wordt gewaardeerd op de balanswaarde van de daarmee samenhangende beleggingen. Uiterlijk op de ingangsdatum van het pensioen wordt het opgebouwde kapitaal omgezet in pensioenrechten en opgenomen in de technische voorziening voor risico pensioenfonds.

Schulden

Schulden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, die in het algemeen overeenkomt met de nominale waarde.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

De grondslagen voor resultaatbepaling vloeien voor het merendeel voort uit de voor de beleggingen en de technische voorziening gehanteerde waarderingsgrondslagen. Voor een aantal posten worden de grondslagen voor resultaatbepaling hierna (nader) uiteengezet.

Premies

Premies worden ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarin de daarmee samenhangende pensioenrechten worden opgebouwd. Premiekortingen en extra premies worden verwerkt in de periode waarin aan de daarvoor overeengekomen voorwaarden wordt voldaan.

Waardeoverdrachten

Waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Mutatie technische voorziening

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw met betrekking tot ouderdompensioen en partnerpensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van de pensioenrechten plaatsvindt. De verplichtingen met betrekking tot arbeidsongeschiktheidspensioen worden opgenomen in de periode waarin deze ontstaan. De toekomstige premievrije pensioenopbouw van arbeidsongeschikte deelnemers wordt ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de arbeidsongeschiktheid ontstaat.

Toeslagen

De toevoeging aan de technische voorziening uit hoofde van toeslagverlening wordt in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarin het bestuursbesluit wordt genomen.

Rentetoevoeging technische voorziening

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per balansdatum. Aan de technische voorziening wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens deze rentetermijnstructuur primo verslagperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode en de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de toeslagverlening en het effect van wijzigingen in de actuariële grondslagen.

Wijziging rekenrente

Het effect van de verandering van de rekenrente op de technische voorziening wordt ultimo verslagperiode in de staat van baten en lasten opgenomen.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval van de technische voorziening wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Pensioenrechten waardeoverdrachten

De met waardeoverdrachten samenhangende toevoeging en onttrekking aan de technische voorziening worden in de rekening van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Wijziging actuariële grondslagen

Het effect van wijzigingen in de actuariële grondslagen op de technische voorziening wordt ultimo verslagperiode in de staat van baten en lasten opgenomen.

Pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Herverzekeringen

Herverzekeringsuitkeringen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben. Winst aandelen worden ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarin zij bekend worden.

Kosten

Kosten worden ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarop zij betrekking hebben.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum.

Onder liquide middelen wordt verstaan banktegoeden die niet het karakter hebben van beleggingen.

TOELICHTING BALANS

(BEDRAGEN IN DUIZENDEN EURO'S)

ACTIVA

1 Vastgoedbeleggingen

Totaal

2012	2011
62.067	54.870

De portefeuille bestaat volledig uit beleggingen in beursgenoteerde vastgoedfondsen.

De samenstelling naar regio is als volgt:

Europa	22.622	19.257
Verenigde Staten	15.097	14.110
Japan	137	5.151
Pacific exclusief Japan	19.661	12.795
Overig	4.550	3.557
Totaal	62.067	54.870

2 Aandelen

Aandelen

Aandelenfondsen

Totaal

2012	2011
141.173	140.055
71.414	74.073
212.587	214.128

De aandelenportefeuille, inclusief de onderliggende portefeuilles van de aandelenfondsen, kan verder als volgt worden gespecificeerd:

Beursgenoteerd	195.308	198.152
Niet-beursgenoteerd	17.279	15.976
Totaal	212.587	214.128

De aandelenportefeuille, exclusief de onderliggende portefeuilles van de aandelenfondsen, kan als volgt worden gespecificeerd per sector:

Financiële instellingen	28.540	22.981
Informatietechnologie	11.585	11.644
Energie	15.118	16.805
Telecommunicatie	13.543	14.282
Consument cyclisch	13.514	13.512
Consument defensief	30.387	30.981
Industrie	13.106	13.367
Basismaterialen	9.273	9.490
Nutsbedrijven	4.388	4.953
Overig	1.719	2.040
Totaal	141.173	140.055

	2012	2011
De samenstelling naar regio is als volgt:		
Europa	58.379	62.354
Verenigde Staten	71.879	72.267
Canada	6.298	6.441
Japan	10.869	11.912
Overig Pacific	11.027	9.324
Opkomende markten	54.135	51.830
Totaal	212.587	214.128

Het fonds heeft ultimo 2012 niet belegd in aandelen Staples Inc. (2011: € 68 duizend).

3 Vastrentende waarden

	2012	2011
Obligaties	307.382	281.915
Obligatiefondsen	134.861	86.126
Totaal beursgenoteerde vastrentende waarden	442.243	368.041
Hypothecaire leningen	999	1.151
Overige onderhandse leningen	4.129	4.199
Banktegoeden in rekening-courant	8.673	6.285
Totaal	456.044	379.676

De specificatie naar rentetype is als volgt:

Inflation linked	75.666	94.874
Vaste rente	369.297	272.371
Variabele rente	11.081	12.431
Totaal	456.044	379.676

De resterende looptijd gebaseerd op de contractuele aflossingsdata is als volgt:

Korter dan één jaar	8.673	19.092
Vanaf één jaar tot vijf jaar	97.831	57.305
Langer dan vijf jaar	349.540	303.279
Totaal	456.044	379.676

De kredietwaardigheid van de portefeuille kan als volgt worden weergegeven:

AAA-rating	224.518	217.867
AA-rating	22.190	13.850
A-rating	73.838	64.273
BBB rating	75.542	59.823
Lagere rating dan BBB	37.985	6.434
Geen rating	21.971	17.429
Totaal	456.044	379.676

	2012	2011
De samenstelling naar regio is als volgt:		
Europa	331.740	300.673
Verenigde Staten	111.599	68.990
Opkomende markten	9.908	10.013
Overig	2.797	-
Totaal	456.044	379.676

De volgende obligaties (exclusief onderliggende obligaties van beleggingsfondsen) maken meer dan 5% uit van de totale portefeuille vastrentende waarden:

Staatsobligaties Duitsland	84.832	82.095
Staatsobligaties Nederland	42.263	30.898
Staatsobligaties Frankrijk	-	12.779
Obligaties Kreditanstalt für Wiederaufbau	25.878	24.588
Obligaties Bank Nederlandse Gemeenten	27.319	16.741
Obligaties Nederlandse Waterschapsbank	23.423	17.559

4 Overige beleggingen

	2012	2011
Totaal	15.577	35.949

Onder overige beleggingen zijn participaties in commodityfondsen opgenomen.

5 Derivaten

Derivaten met een positieve marktwaarde zijn als een actiefpost in de balans opgenomen en derivaten met een negatieve marktwaarde zijn onder de verplichtingen opgenomen.

Derivaten activa

Valutaderivaten	2.091	-
Aandelenderivaten	-	6
Rentederivaten	17.097	8.399
Totaal	19.188	8.405

Derivaten passiva

Valutaderivaten	24	3.031
Aandelenderivaten	2	-
Rentederivaten	71	-
Commodityderivaten	68	-
Totaal	165	3.031

Het volgende overzicht geeft inzicht in de portefeuille derivaten per balansdatum:

	2012		2011	
	CONTRACT- OMVANG	MARKT- WAARDE	CONTRACT- OMVANG	MARKT- WAARDE
Valutatermijncontracten				
Verkocht	165.471	2.067	180.639	-3.031
Aandelenfutures				
Gekocht	265	-2	347	6
Interest rate swaps				
Gekocht	211.120	17.026	171.120	8.399
Obligatiefutures				
Gekocht	4.779	-	6.163	-
Verkocht	8.874	-	8.243	-
Commodityswaps				
Gekocht	8.011	-68	-	-

Valutatermijncontracten zijn in dit overzicht aangeduid als verkocht indien de positie in euro's long is en de positie in vreemde valuta's short is. Als gekocht aangeduide interest rate swaps zijn zogenoemde receiverswaps, waarbij een vaste rente wordt ontvangen en een variabele rente wordt betaald. Op als gekochte commodityswaps weergegeven contracten wordt het rendement op een mandje commodities ontvangen en worden rente en kosten betaald.

	2012		2011	
	CONTRACT- OMVANG	MARKT- WAARDE	CONTRACT- OMVANG	MARKT- WAARDE
De portefeuille gekochte interest rate swaps is als volgt samengesteld naar looptijden:				
Looptijd tot februari 2028	24.000	2.642	24.000	463
Looptijd tot mei 2030	35.620	7.021	35.620	3.696
Looptijd tot en met juni 2032	101.000	-52	-	-
Looptijd tot oktober 2036	50.500	7.415	50.500	3.048
Looptijd tot augustus 2040	-	-	30.000	525
Looptijd tot september 2046	-	-	31.000	667
	211.120	17.026	171.120	8.399

De andere contracten hebben een looptijd korter dan een jaar.

De futures zijn beursgenoteerde contracten en alle overige derivatencontracten zijn niet-beursgenoteerd.

De valutatermijncontracten zijn afgesloten met het doel om het valutarisico af te dekken. Door middel van de interest rate swaps wordt het rentemismatchrisico beperkt. De afgesloten futures (aandelenfutures en obligatiefutures) en commodityswaps dienen de rendementsdoelstelling.

In verband met het kredietrisico worden met de tegenpartijen van de derivatencontracten zekerheden uitgewisseld in de vorm van staatsobligaties met een AAA-rating tot ongeveer de marktwaarde van de contracten.

6 Beleggingen voor risico deelnemers

Onder beleggingen voor risico deelnemers zijn de beleggingen uit hoofde van de beschikbare premieregeling en de pensioenspaarregeling opgenomen. De ingelegde bedragen zijn belegd voor risico van de deelnemers.

	2012	2011
Vastgoed	317	274
Aandelen	2.084	1.836
Vastrentende waarden	1.790	1.671
Totaal	4.191	3.781

De portefeuille bestaat geheel uit beursgenoteerde beleggingsfondsen en spaarrekeningen.

7 Herverzekeringsdeel technische voorziening

Onder herverzekeringsdeel technische voorziening is de gekapitaliseerde waarde van de herverzekeringscontracten opgenomen.

	2012	2011
Risicoverzekering	477	533
Garantiecontracten	15.553	15.439
Totaal	16.030	15.972

Het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico zijn gedeeltelijk herverzekerd.

Een gedeelte van het ouderdomspensioen en partnerpensioen met betrekking tot in het verleden gedane pensioentoezeggingen is ondergebracht bij diverse verzekeringsmaatschappijen. Het betreft garantiecontracten die premievrij zijn. Een deel van de uit de pensioentoezeggingen resulterende uitkeringen worden door de verzekeringsmaatschappijen aan het pensioenfonds uitgekeerd en een deel wordt rechtstreeks aan de pensioengerechtigde uitgekeerd. Indien sprake is van toeslagverlening betaalt het pensioenfonds de hiervoor benodigde koopsom aan de verzekeraars. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter.

	2012	2011
De mutaties kunnen als volgt worden weergegeven:		
Stand begin van het jaar	15.972	15.506
Rentetoevoeging	94	76
Wijziging marktrente	473	523
Uitkeringen herverzekering	-517	-561
Wijzigingen actuariële grondslagen	67	-
Overige mutaties, per saldo	<u>-59</u>	<u>428</u>
Balanswaarde eind van het jaar	16.030	15.972

Het herverzekeringsdeel technische voorziening heeft een langlopend karakter.

8 Vorderingen en overlopende activa

	2012	2011
Werkgevers	1.401	754
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>51</u>	<u>96</u>
Totaal vorderingen pensioenen	1.452	850
Af te wikkelen beleggingstransacties voor risico pensioenfondsen	655	656
Af te wikkelen beleggingstransacties voor risico deelnemers	150	-
Dividendbelasting	297	420
Omzetbelasting	171	-
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>22</u>	<u>10</u>
Totaal vorderingen beleggingen	1.295	1.086
Totaal	2.747	1.936

De vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

9 Liquide middelen

	2012	2011
Liquide middelen worden onderscheiden van banktegoeden die het karakter hebben van beleggingen en direct beschikbaar zijn om te worden belegd. Deze posten zijn begrepen in vastrentende waarden.		
Banktegoeden in rekening-courant	<u>530</u>	<u>1.189</u>
Totaal	530	1.189

De liquide middelen zijn vrij opeisbaar.

PASSIVA

10 Stichtingskapitaal en reserves

Overige reserves

	2012	2011
Stand begin van het jaar	55.649	101.299
Resultaat	41.470	-45.650
Stand eind van het jaar	97.119	55.649

Het stichtingskapitaal bedraagt (ongewijzigd) € 453,78 en is gestort bij oprichting.

De vermogenspositie wordt toegelicht in de risicoparagraaf op pagina 43 tot en met 48.

11 Technische voorziening voor risico pensioenfonds

	2012	2011
Actieve deelnemers	54.197	53.202
Arbeidsongeschikte deelnemers	12.470	14.038
Gewezen deelnemers	154.651	151.981
Ingegaan ouderdomspensioen (inclusief flexibele uittreding)	366.469	338.393
Ingegaan partnerpensioen	91.826	88.175
Ingegaan wezenpensioen	390	443
Ingegaan arbeidsongeschiktheidspensioen	4.021	3.643
Totaal	684.024	649.875

De mutaties in de voorziening zijn als volgt:

Stand begin van het jaar	649.875	606.214
Pensioenopbouw actieve deelnemers	6.905	4.566
Arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrije pensioenopbouw arbeidsongeschikten	-300	-258
Inkomende waardeoverdrachten	153	537
Uitgaande waardeoverdrachten	-315	-343
Rentetoevoeging	9.580	7.469
Wijziging marktrente	56.026	68.069
Toeslagverlening	3.104	530
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-35.807	-35.902
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-1.062	-1.068
Wijziging actuariële grondslagen	-4.083	-
Actuariële resultaten	-226	-666
Omzetting pensioenspaarkapitaal in pensioenrechten	439	349
Overige mutaties	-265	378
Stand eind van het jaar	684.024	649.875

Uit de door DNB vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo 2012 kan voor het pensioenfonds een gemiddelde rekenrente van 2,3% worden afgeleid. Ultimo 2011 was de afgeleide rekenrente 2,7%. Dit betrof de driemaandsgemiddelde marktrente. De afgeleide rekenrente ultimo 2010 was 3,4%. De rekenrente betrof de actuele marktrente. Het effect van de overgang op de UFR-methodiek ultimo 2012 bedraagt EUR 11.031 duizend en is opgenomen onder wijziging actuariële grondslagen.

De technische voorziening heeft een langlopend karakter.

12 Technische voorziening voor risico deelnemers

De mutaties kunnen als volgt worden weergegeven:

	2012	2011
Stand begin van het jaar	3.781	3.766
Inleg premies	308	493
Waardeoverdrachten	43	-22
Beleggingsopbrengsten	398	-120
Omzetting in pensioenrechten	-397	-336
Overige mutaties	58	-
Stand eind van het jaar	4.191	3.781

13 Schulden en overlopende passiva

	2012	2011
(Ex-)aangesloten ondernemingen	406	234
Pensioenuitkeringen	816	642
Belastingen en premies sociale verzekeringen	731	755
Overige schulden en overlopende passiva	168	113
Totaal schulden en overlopende passiva pensioenen	2.121	1.744
Af te wikkelen beleggingstransacties	619	1.192
Overige schulden en overlopende passiva	722	634
Totaal schulden en overlopende passiva beleggingen	1.341	1.826
Totaal	3.462	3.570

De schulden hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

OVERIGE INFORMATIE

Beleggingsportefeuille

De totale beleggingsportefeuille bedraagt € 769.443 duizend (2011 € 693.038 duizend) en is als volgt samengesteld:

	2012	2011
Vastgoedbeleggingen	62.067	54.870
Aandelen	212.587	214.128
Vastrentende waarden	456.044	379.676
Overige beleggingen	15.577	35.949
Derivaten activa	19.188	8.405
Derivaten passiva	-165	-3.031
Vorderingen	1.145	1.086
Schulden	-1.341	-1.826
Totaal voor risico pensioenfonds	765.102	689.257
Totaal voor risico deelnemers	4.191	3.781
Totaal	769.443	693.038

Mutaties beleggingen voor risico pensioenfonds (exclusief derivaten)

	VASTGOED	AANDELEN	VAST- RENTENDE WAARDEN	OVERIGE BELEGGINGEN	TOTAAL
2012					
Balanswaarde begin van het jaar	54.870	214.128	379.676	35.949	684.623
Aankopen	21.201	119.318	330.546	-	471.065
Verkopen	-29.019	-146.716	-279.740	-21.009	-476.484
Waardeveranderingen	15.015	25.857	22.965	637	64.474
Verandering lopende rente	-	-	209	-	209
Mutatie liquiditeiten	-	2.388	-	-	2.388
Balanswaarde eind van het jaar	62.067	212.587	456.044	15.577	746.275
2011					
Balanswaarde begin van het jaar	59.094	237.106	386.472	33.303	715.975
Aankopen	18.177	79.027	424.110	36.345	557.659
Verkopen	-15.860	-83.764	-425.260	-36.502	-561.386
Waardeveranderingen	-6.541	-18.241	21.083	2.803	-896
Verandering lopende rente	-	-	387	-	387
Mutatie liquiditeiten	-	-	-27.116	-	-27.116
Balanswaarde eind van het jaar	54.870	214.128	379.676	35.949	684.623

Mutaties beleggingen voor risico deelnemers

	2012	2011
Balanswaarde begin van het jaar	3.781	3.766
Aankopen	2.141	647
Verkopen	-1.989	-699
Waardeveranderingen	365	-146
Mutatie spaarrekeningen	-107	213
Balanswaarde eind van het jaar	4.191	3.781

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Het pensioenfonds heeft een overeenkomst betreffende pensioenuitvoering afgesloten voor de periode tot en met 31 december 2013. De totale verplichting voor de resterende looptijd bedraagt € 885 duizend (2011: € 818 duizend).

Risicobeheer

In het bestuursverslag worden de belangrijkste risico's die het pensioenfonds loopt besproken en wordt ingegaan op het beleid dat wordt gevoerd om deze risico's te beheersen. In deze paragraaf van de jaarrekening worden alleen de financiële risico's beschreven en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico van het pensioenfonds is het solvabiliteitsrisico. Dit is het risico dat het fonds op lange termijn de pensioenverplichtingen niet kan nakomen. De solvabiliteit wordt gemeten aan de hand van het verschil tussen het aanwezig eigen vermogen en het vereist eigen vermogen. Daarnaast wordt de dekkingsgraad als solvabiliteitsratio gehanteerd.

Het vereist eigen vermogen wordt berekend op basis van een scenarioanalyse zoals gebruikt in de standaardmethode voor de solvabiliteitstoets van DNB. Dit scenario geeft een schatting van het neerwaartse risico bij een horizon van één jaar met een betrouwbaarheidsniveau van 97,5%. Dit betekent dat het vereist eigen vermogen zodanig wordt berekend dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat binnen een termijn van één jaar de waarde van de netto activa lager is dan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Het tekort van het aanwezig eigen vermogen ten opzichte van het vereist eigen vermogen, berekend op basis van de strategische beleggingsportefeuille ultimo verslagjaar bedraagt € 1.371 duizend (2011: tekort van € 41.856 duizend gebaseerd op de feitelijke beleggingsportefeuille):

	2012	2011
Vereiste buffers		
▶ Rentemismatchrisico	18.766	21.414
▶ Vastgoedrisico en aandelenrisico	76.188	69.225
▶ Valutarisico	40.741	46.572
▶ Commodityrisico	8.099	7.887
▶ Kredietrisico	12.128	13.682
▶ Verzekeringstechnisch risico	15.546	18.857
▶ Liquiditeitsrisico	-	-
▶ Concentratierisico	-	-
▶ Operationeel risico	-	-
Totaal	171.468	177.637
Diversificatie van risico's	-72.978	-80.132
Totaal vereist eigen vermogen	98.490	97.505
Aanwezig eigen vermogen	97.119	55.649
Tekort	1.371	41.856

De nominale dekkingsgraad is de verhouding tussen de netto activa en de technische voorziening. De nominale dekkingsgraad bedraagt 114,2% (2011: 108,5%). De met het vereist vermogen overeenkomende nominale dekkingsgraad bedraagt 114,6% (2011: 115,2%).

Het minimaal vereist eigen vermogen, uitgaande van een vereiste dekkingsgraad van 104,0%, bedraagt € 26.982 duizend (2011: € 25.605 duizend).

De ontwikkeling van de nominale dekkingsgraad kan als volgt worden geanalyseerd:

	2012	2011
Dekkingsgraad begin van het jaar	108,5%	116,6%
Premies	0,2%	0,3%
Pensioenuitkeringen	0,5%	1,0%
Resultaat beleggingen	16,1%	4,6%
Rentetoevoeging technische voorziening	-1,7%	-1,4%
Wijziging marktrente technische voorziening	-7,0%	-11,6%
Toeslagverlening pensioenrechten	-0,6%	-0,1%
Wijziging actuariële grondslagen	-1,2%	0,0%
Overig	-0,6%	-0,9%
Dekkingsgraad eind van het jaar	114,2%	108,5%

Voor de bepaling van het vereist eigen vermogen en de (vereiste en werkelijke) dekkingsgraad worden met ingang van 2012 de beleggingen voor risico deelnemers en de technische voorziening voor risico deelnemers buiten beschouwing gelaten. Het effect van de gewijzigde berekening op het vereist eigen vermogen en de (vereiste en werkelijke) dekkingsgraad is gering. Om deze reden zijn de vergelijkende cijfers van 2011 niet aangepast.

Het effect van de overgang op de UFR-methodiek in 2012 is in vorenstaand overzicht opgenomen onder wijziging rekenrente.

Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden de pensioenverplichtingen contant gemaakt tegen de reële rente. De reële rente wordt berekend door de nominale marktrente volgens de rentetermijnstructuur DNB te verminderen met de geschatte inflatiecomponent. Deze benaderingswijze wordt gebruikt omdat de reële rentetermijnstructuur niet rechtstreeks kan worden gebaseerd op marktinformatie.

De reële dekkingsgraad bedraagt 84,2% (2011: 78,7%) en is gebaseerd op een afgeleide reële marktrente van 0,3% (2011: 0,5%).

Voortgang herstelplan

Het pensioenfonds heeft ingevolge artikel 138 van de Pensioenwet een langetermijnherstelplan bij DNB ingediend. Het herstelplan is erop gericht dat binnen 15 jaar het reservetekort wordt opgeheven en het pensioenfonds weer beschikt over het vereist eigen vermogen. Er wordt uitgegaan van bestaand premiebeleid, toeslagenbeleid en beleggingsbeleid.

De ontwikkeling van de dekkingsgraad in het verslagjaar ten opzichte van de prognose in het herstelplan is als volgt:

	REALISATIE	HERSTEL- PLAN	REALISATIE	HERSTEL- PLAN
	2012		2011	
Dekkingsgraad begin van het jaar	108,5%	109,0%	116,6%	107,0%
Premies	0,2%	-0,2%	0,3%	-0,2%
Pensioenuitkeringen	0,5%	0,6%	1,0%	0,5%
Resultaat beleggingen	16,1%	5,1%	4,6%	5,1%
Rentetoevoeging technische voorziening	-1,7%	-3,6%	-1,4%	-3,4%
Wijziging marktrente technische voorziening	-7,0%	0,0%	-11,6%	0,0%
Toeslagverlening pensioenrechten	-0,6%	0,0%	-0,1%	0,0%
Wijziging actuariële grondslagen	-1,2%	0,0%	0,0%	0,0%
Overig	-0,6%	0,0%	-0,9%	0,0%
Dekkingsgraad eind van het jaar	114,2%	110,9%	108,5%	109,0%

Het resultaat op de beleggingen ten opzichte van de rentetoevoeging aan de technische voorziening in het verslagjaar heeft geresulteerd in een forse verbetering van de dekkingsgraad ten opzichte van de prognose van het herstelplan. Hiertegenover staat het negatieve effect van de lagere rekenrente (saldo van daling van de marktrente en overgang op de UFR-methodiek). Verder wordt de dekkingsgraad in 2012 negatief beïnvloed door de verbetering van de levensverwachting, die in het herstelplan niet is voorzien.

Het solvabiliteitsrisico wordt hierna toegelicht aan de hand van de in de solvabiliteitstoets van DNB onderkende risico's. Met uitzondering van het operationele risico, worden deze risico's aangemerkt als financiële risico's.

Rentemismatchrisico

Rentemismatchrisico is het verschil in rentegevoeligheid tussen de portefeuille vastrentende waarden (voornamelijk obligaties) en de technische voorziening. De rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen is als gevolg van de langere looptijden hoger dan die van de portefeuille obligaties. Een daling van de marktrente leidt tot een stijging van de technische voorziening, die slechts voor een deel wordt gecompenseerd door een stijging van de waarde van de portefeuille obligaties.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten aan de hand van de modified duration. Dit is de met de contante waarde van rente en aflossing gewogen gemiddelde looptijd in jaren. De duration mismatch is het verschil tussen de duration van de pensioenverplichtingen en de naar omvang (ten opzichte van de pensioenverplichtingen) gewogen duration van de vastrentende waarden.

De modified duration van de portefeuille vastrentende waarden, de technische voorziening en de duration mismatch zijn als volgt:

	2012	2011
Vastrentende waarden inclusief rentederivaten	11,8	13,4
Gewogen ten opzichte van technische voorziening	7,8	7,8
Technische voorziening	13,0	12,9
Mismatch	5,2	5,1

Als de marktrente (rentetermijnstructuur) met 1,0 procentpunt stijgt, daalt de waarde van de vastrentende waarden ongeveer met de modified duration als percentage. Een stijging van de marktrente met 1,0 procentpunt resulteert in een stijging van de gemiddelde rekenrente (rentetermijnstructuur DNB) ten behoeve van de bepaling van de technische voorziening met ongeveer 0,9 procentpunt. Daardoor daalt de waarde van de technische voorziening met ongeveer 0,9 maal de modified duration als percentage. Een daling van de marktrente met 1,0 procentpunt resulteert in een daling van de gemiddelde rekenrente ten behoeve van de bepaling van de technische voorziening met ongeveer 0,9 procentpunt. Daardoor stijgt de waarde van de technische voorziening met ongeveer 0,9 maal de modified duration als percentage.

Ultimo vorig jaar resulteerde een verandering in de marktrente met 1,0 procentpunt nog in een verandering van de rekenrente van eveneens 1,0 procentpunt, omdat de UFR-methodiek nog niet was ingevoerd. Voor beide jaren is geen rekening gehouden met het dempend effect van de driemaandsgemiddelde marktrente in plaats van de actuele marktrente.

Bij een rentestijging daalt de waarde van de beleggingen minder dan de waarde van de technische voorziening, waardoor de dekkingsgraad verbetert. Bij een rentedaling stijgt de waarde van de beleggingen minder dan de waarde van de technische voorziening, waardoor de dekkingsgraad verslechtert. Een daling van de nominale marktrente met 1,0 procentpunt resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met afgerond ongeveer 5 procentpunten (2011: afgerond ongeveer 5 procentpunten). Een stijging van de nominale marktrente met 1,0 procentpunt daarentegen resulteert in een verbetering van de nominale dekkingsgraad met afgerond ongeveer 6 procentpunten (2011: afgerond ongeveer 6 procentpunten).

Hiervoor is ervan uitgegaan dat de marktrente voor alle looptijden in gelijke mate stijgt of daalt. Er kan echter sprake zijn van verschillen in de rentebeweging voor verschillende looptijden. De lange rente kan bijvoorbeeld sterker stijgen of dalen dan de korte rente. Veranderingen in de rentecurve worden niet gemeten aan de hand van de modified duration, maar hebben wel invloed op de rentemismatch.

Vastgoedrisico en aandelenrisico

Vastgoedrisico is het risico dat de waarde van vastgoed en vastgoedaandelen verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Informatie over de spreiding van de portefeuille naar sector en regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost vastgoed. De portefeuille vastgoed maakt ongeveer 8% (2011: ongeveer 8%) uit van de totale beleggingen. Een waardedaling van deze beleggingen met 25% resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 2 procentpunten (2011: ongeveer 2 procentpunten). Een waardestijging van deze beleggingen met 25% daarentegen resulteert in een verbetering van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 2 procentpunten (2011: ongeveer 2 procentpunten).

Aandelenrisico is het risico dat de waarde van aandelen verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Informatie over de spreiding van de portefeuille naar sector en regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost aandelen. De aandelenportefeuille maakt ongeveer 27% (2011: 31%) uit van de totale beleggingsportefeuille. Een waardedaling van de portefeuille met 25% resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 8 procentpunten (2011: ongeveer 8 procentpunten). Een waardestijging van de portefeuille met 25% daarentegen resulteert in een verbetering van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 8 procentpunten (2011: ongeveer 8 procentpunten).

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen verandert als gevolg van veranderingen in valutakoersen.

Van de beleggingen luidt omgerekend € 393.884 duizend (2011: € 363.888 duizend) in een andere valuta dan de euro.

De valutapositie (uitgedrukt in euro's) kan als volgt worden geanalyseerd:

	VASTGOED	AANDELEN	VAST- RENTENDE WAARDEN	OVERIG	TOTAAL	VALUTA- DERIVATEN	NETTO POSITIE
2012							
Amerikaanse dollar	18.508	80.378	108.905	15.577	223.368	-121.723	101.645
Japanse yen	6.378	10.869	-	-	17.247	-8.475	8.772
Britse pond	9.064	31.745	44	-	40.853	-16.176	24.677
Overige valuta	16.577	72.593	23.246	-	112.416	-19.097	93.319
Totaal	50.527	195.585	132.195	15.577	393.884	-165.471	228.413
2011							
Amerikaanse dollar	17.235	78.052	79.238	35.949	210.474	-153.001	57.473
Japanse yen	5.151	11.912	44	-	17.107	-8.962	8.145
Britse pond	7.667	30.861	111	-	38.639	-18.676	19.963
Overige valuta	14.445	73.001	10.222	-	97.668	-	97.668
Totaal	44.498	193.826	89.615	35.949	363.888	-180.639	183.249

Commodityrisico

Commodityrisico is het risico dat de waarde van commoditybeleggingen verandert als gevolg van veranderingen in de marktprijzen van de onderliggende grondstoffen. Deze onder overige beleggingen opgenomen portefeuille maakt ongeveer 2% (2011: ongeveer 5%) uit van de totale beleggingen. Daarnaast is ultimo 2012 een positie in commodity-swaps ingenomen van EUR 8.011 duizend. Een waardedaling van de beleggingen met 25% resulteert in een daling van

de nominale dekkingsgraad met minder dan 1 procentpunt (2011: minder dan 1 procentpunt). Een waardestijging van de portefeuille met 25% resulteert in een verbetering van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 1 procentpunt (2011: ongeveer 1 procentpunt).

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat tegenpartijen hun contractuele verplichtingen aan het pensioenfonds of de beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds participeert niet nakomen. Informatie over de kredietwaardigheid van de portefeuille op basis van credit ratings en over de spreiding van de portefeuille naar regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost vastrentende waarden. Ongeveer 48% (2011: ongeveer 57%) van de totale portefeuille heeft de hoogste rating AAA.

Voor de derivaten met een positieve marktwaarde zijn zekerheden verkregen in de vorm van AAA-staatsobligaties.

Verzekeringstechnisch risico

Het belangrijkste verzekeringstechnisch risico is het langlevensrisico. Dit is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld bij de vaststelling van de premie en de berekening van de technische voorziening. Door toepassing van de AG-prognosetafels 2012-2062 met correcties voor ervaringssterfte wordt rekening gehouden met een toekomstige verbetering van de levensverwachting.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat onvoldoende liquide middelen beschikbaar zijn om op korte termijn aan de verplichtingen (voornamelijk de pensioenuitkeringen) te kunnen voldoen. Dit risico is onder normale omstandigheden nagenoeg afwezig, omdat de pensioenuitkeringen voor een belangrijk deel kunnen worden voldaan uit de ontvangen premies en directe beleggingsopbrengsten en bovendien verreweg het grootste deel van de beleggingsportefeuille bestaat uit liquide vermogenstitels. Dit neemt niet weg dat ingenomen derivatenposities kunnen leiden tot de contractuele verplichting tot bijstorting.

Concentratierisico

Concentratierisico kan optreden als een goede spreiding van beleggingen of pensioenverplichtingen ontbreekt. In het standaardmodel van DNB voor de bepaling van het vereist eigen vermogen is het concentratierisico gelijkgesteld aan nihil. Het pensioenfonds voldoet aan deze veronderstelling van een voldoende gediversifieerde beleggingsportefeuille en een voldoende evenwichtige demografische opbouw van de populatie. In de toelichting op de balanspost vastrentende waarden zijn de posten die meer dan 5% uitmaken van de totale obligatieportefeuille vermeld. Duitse, Nederlandse en Franse staatsleningen en obligaties uitgegeven door KfW, BNG en NWB maken gezamenlijk ongeveer 45% (2011: ongeveer 49%) uit van de totale obligatieportefeuille.

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico dat optreedt bij de uitvoering van de pensioen- en beleggingsactiviteiten, als gevolg van niet afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen.

Dit risico wordt beperkt door de ISAE3402-rapportages die het fonds van de diverse uitvoerders ontvangt.

Naast deze risico's, waarvoor op grond van de toezichtregels van DNB buffers moeten worden gevormd en aangehouden, wordt het indexeringsrisico onderkend.

Indexeringsrisico

De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Het bestuur van het pensioenfonds stelt jaarlijks de toeslagverlening vast met inachtneming van de financiële positie van het pensioenfonds. Indexeringsrisico is het risico dat de ambitie met betrekking tot de toeslagverlening niet wordt gerealiseerd als gevolg van tegenvallend rendement op de beleggingen, daling van de marktrente en demografische ontwikkelingen.

TOELICHTING STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(BEDRAGEN IN DUIZENDEN EURO'S)

BATEN EN LASTEN PENSIOENACTIVITEITEN

14 Premies

	2012	2011
Collectieve pensioenregeling	8.686	5.990
Beschikbare premieregeling	308	493
Totaal	8.994	6.483

De premie is gebaseerd op de zuivere kostendeekkende premie (2011: gedempte kostendeekkende premie). De aangesloten werkgevers hebben over 2011 een aanvullende premie betaald ter grootte van 75% van het verschil tussen de zuivere kostendeekkende premie en de gedempte kostendeekkende premie.

Van de premies betreft een bedrag van € 383 duizend (2011: € 545 duizend) extra premie ten behoeve van de financiering van een deel van de toeslagverlening van de pensioenrechten van actieve deelnemers per 1 januari van het volgende jaar.

De zuivere kostendeekkende premie 2012 volgens artikel 130 van de Pensioenwet bedraagt EUR 8.985 duizend (2011: EUR 6.602 duizend). De gedempte kostendeekkende premie 2011 bedroeg EUR 4.876 duizend en was gebaseerd op een verwacht rendement van 5,0%.

	2012	2011
De zuivere kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Pensioenopbouw inclusief risicodekking	6.825	4.567
Inleg beschikbare premieregeling	308	493
Toegezegde toeslagverlening	349	545
Opslag voor pensioenuitvoeringskosten (inclusief excassokosten)	472	322
Solvabiliteitsopslag	1.031	675
Voorwaardelijke toekomstige toeslagverlening	-	-
Totaal	8.985	6.602

15 Waardeoverdrachten

Hieronder is opgenomen het saldo van inkomende bedragen uit hoofde van overgenomen pensioenverplichtingen en uitgaande bedragen uit hoofde van overgedragen pensioenverplichtingen.

	2012	2011
Inkomende waardeoverdrachten	123	523
Uitgaande waardeoverdrachten	-345	-332
	-222	191
Inkomende waardeoverdrachten	-	43
Uitgaande waardeoverdrachten	-	-22
Waardeoverdrachten voor risico deelnemers	-	21
Totaal	-222	212

16 Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuarieel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de technische voorziening van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en partnerpensioen.

	2012	2011
Totaal	-6.905	-4.566

17 Toeslagen

	2012	2011
Actieve deelnemers	-495	-435
Gewezen deelnemers	-641	-
Pensioengerechtigden	-1.968	-95
Totaal	-3.104	-530

De pensioenrechten van de actieve deelnemers zijn per 1 januari 2013 verhoogd met 1,00% (1 januari 2012: 1,00%). De premievrije pensioenrechten en de ingegane pensioenen zijn per 1 januari 2013 verhoogd met 0,45% (1 januari 2012: niet verhoogd).

De toeslagverlening van de ingegane pensioenen heeft voor een deel betrekking op verhoging van de WGA-arbeidsongeschiktheidspensioenen met 1,58% (2011: 1,56%) conform de verhoging van de WGA-grensbedragen.

18 Rentetoevoeging technische voorziening

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur DNB per balansdatum. Aan de technische voorziening wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens deze rentetermijnstructuur primo verslagperiode.

	2012	2011
Totaal	-9.580	-7.469

De in het verslagjaar aan de technische voorziening toegevoegde rente is gebaseerd op een éénjaarsrente van 1,5% (2011: 1,3%).

19 Wijziging marktrente

De waarde van de pensioenverplichtingen verandert onder invloed van veranderingen in de rekenrente.

	2012	2011
Totaal	-56.026	-68.069

Het effect van de door DNB voorgeschreven overgang op de UFR-methodiek ultimo 2012 bedraagt EUR 11.031 duizend en is opgenomen onder wijziging actuariële grondslagen.

De afgeleide rekenrente is in 2012 gedaald van 2,7% (driemaandsgemiddelde marktrente) tot 2,3% (combinatie van driemaandsgemiddelde marktrente en ultimate forward rate) en in 2011 gedaald van 3,4% (actuele marktrente) tot 2,7% (driemaandsgemiddelde marktrente).

20 Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De hieronder opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen en kosten van de verslagperiode.

	2012	2011
Onttrekking pensioenuitkeringen	35.807	35.902
Onttrekking pensioenuitvoeringskosten	1.062	1.068
Totaal	36.869	36.970

21 Pensioenrechten waardeoverdrachten

Hieronder zijn opgenomen de toevoeging aan de technische voorziening uit hoofde van pensioenrechten met betrekking tot inkomende waardeoverdrachten en de onttrekking aan de technische voorziening uit hoofde van pensioenrechten met betrekking tot uitgaande waardeoverdrachten.

	2012	2011
Pensioenrechten inkomende waardeoverdrachten	-153	-537
Pensioenrechten uitgaande waardeoverdrachten	315	343
Totaal	162	-194

22 Wijzigingen actuariële grondslagen

De actuariële grondslagen zijn de uitgangspunten en veronderstellingen waarop de berekening van de technische voorziening is gebaseerd. Onder wijziging actuariële grondslagen is het effect van aanpassing van de bestandsgrondslagen, economische grondslagen en kostengrondslagen op de voorziening opgenomen.

	2012	2011
Overgang op AG-prognosetafels 2012-2062	-7.217	-
Wijziging correctiefactoren	269	-
Levensverwachting	-6.948	-
Rekenrente (overgang op ultimate forward rate)	11.031	-
Totaal	4.083	-

In 2012 is overgegaan op nieuwe generatietafels van het Actuariel Genootschap. Hierop worden correcties toegepast in verband met hogere overlevingskansen van de populatie van het pensioenfonds ten opzichte van de overlevingskansen van de totale bevolking. Deze correctiefactoren zijn in 2012 eveneens opnieuw vastgesteld.

Daarnaast is de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur gewijzigd. Voor looptijden tot en met 20 jaar is de drie-maandsgemiddelde swapcurve gehandhaafd. Voor looptijden langer dan 20 jaar is de rentetermijnstructuur aangepast door de onderliggende éénjaarsforwardrente te extrapoleren naar een vast renteniveau, de UFR van 4,2%.

23 Overige mutaties technische voorziening

	2012	2011
Actuariële resultaten	226	666
Arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrije pensioenopbouw arbeidsongeschikten	300	258
Omzetting pensioenspaarkapitaal in pensioenrechten	-439	-349
Overige mutaties	265	-378
Totaal	352	197

De actuariële resultaten zijn als volgt samengesteld

Kortlevenrisico	1.311	1.607
Langlevenrisico	-339	-953
Sterfte, per saldo	972	654
Arbeidsongeschiktheid	-904	199
Flexibele keuzemogelijkheden	-9	-442
Overig	167	255
Totaal	226	666

24 Pensioenuitkeringen

	2012	2011
Ouderdomspensioen (inclusief overbruggingspensioen)	-26.642	-26.426
Partnerpensioen	-8.290	-8.432
Wezenpensioen	-79	-85
Arbeidsongeschiktheidspensioen	-412	-543
Totaal periodieke pensioenuitkeringen	-35.423	-35.486
Totaal afkopen pensioenen	-301	-279
Totaal	-35.724	-35.765

25 Mutatie technische voorziening voor risico deelnemers

	2012	2011
Inleg	-308	-493
Uitgaande waardeoverdrachten	-43	54
Beleggingsopbrengsten	-398	120
Omzetting in pensioenrechten	397	352
Overig	-58	-48
Totaal	-410	-15

26 Herverzekeringen

	2012	2011
Premies herverzekering	-224	-426
Uitkeringen herverzekering	540	717
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorziening	58	466
Totaal	374	757

27 Pensioenuitvoeringskosten

Dit betreft de kosten met betrekking tot de uitvoering van de pensioenregeling. De kosten van vermogensbeheer zijn hierin niet begrepen. De kosten van bestuur en financieel beheer worden toegerekend aan pensioenuitvoering en vermogensbeheer.

	2012	2011
Kosten pensioenuitvoering en bestuursondersteuning	-1.682	-1.600
Overige kosten	163	154
Totaal	-1.519	-1.446

28 Overige baten en lasten pensioenactiviteiten

	2012	2011
Compensatie premie zorgverzekering	-36	-68
Restitutie premie voorgaande jaren	-349	-
Overige baten	-	9
Totaal	-385	-59

BATEN EN LASTEN BELEGGINGSACTIVITEITEN

29 Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

Onder beleggingsopbrengsten zijn opgenomen de op de verslagperiode betrekking hebbende:

- ▶ directe beleggingsopbrengsten (dividend en rente);
- ▶ indirecte beleggingsopbrengsten (waardeveranderingen inclusief valutakoersverschillen);
- ▶ kosten van vermogensbeheer (inclusief kosten ten laste van beleggingsfondsen, maar exclusief transactiekosten).

	DIRECT	WAARDE- VERANDERING	TOTAAL
2012			
Vastgoedbeleggingen	2.249	15.015	17.264
Aandelen	4.315	26.503	30.818
Aandelenderivaten	-	71	71
Vastrentende waarden	11.478	23.311	34.789
Rentederivaten	2.985	15.385	18.370
Overige beleggingen (commodityfondsen)	-	764	764
Commodityderivaten	-	-370	-370
Valutaderivaten	-	5.518	5.518
Totaal vóór kosten	21.027	86.197	107.224
Kosten van vermogensbeheer			-3.483
Overige baten			372
Totaal			104.113

2011			
Vastgoedbeleggingen	1.787	-6.541	-4.754
Aandelen	4.340	-17.542	-13.202
Aandelenderivaten	-	-81	-81
Vastrentende waarden	12.671	21.247	33.918
Rentederivaten	746	18.849	19.595
Overige beleggingen	-	2.987	2.987
Valutaderivaten	-	-7.289	-7.289
Totaal vóór kosten	19.544	11.630	31.174
Kosten van vermogensbeheer			-3.210
Totaal			27.964

De kosten van vermogensbeheer kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2012	2011
Directe kosten ten laste van pensioenfonds	-2.201	-2.009
Toegerekende kosten bestuur en financieel beheer	-163	-154
Totaal kosten ten laste van pensioenfonds	-2.364	-2.163
Kosten ten laste van beleggingsfondsen	-1.119	-1.047
Totaal	-3.483	-3.210

30 Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers

	2012	2011
Directe beleggingsopbrengsten	33	26
Waardeveranderingen	365	-146
Totaal	398	-120

De kosten van vermogensbeheer (inclusief transactiekosten en kosten ten laste van beleggingsfondsen) zijn begrepen in de waardeveranderingen.

OVERIGE INFORMATIE

Verbonden partijen

De aangesloten onderneming en de bestuursleden worden aangemerkt als verbonden partijen.

Tussen het pensioenfonds en de aangesloten ondernemingen (Staples Nederland Holding B.V., Staples Nederland B.V., Tetterode-Nederland B.V. en Staples Promotional Products Europe Ltd) is een uitvoeringsovereenkomst inzake de financiering en de uitvoering van de pensioenregeling gesloten. Een samenvatting van de uitvoeringsovereenkomst is opgenomen in de paragraaf Financiering en premie van de algemene toelichting op pagina 27.

Het pensioenfonds heeft geen leningen verstrekt aan bestuursleden en heeft ook anderszins geen vorderingen op bestuursleden. Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de paragraaf Bezoldiging bestuurders hierna.

Medewerkers

Het pensioenfonds heeft geen personeel in dienst.

Bezoldiging bestuurders

De bestuurders van het pensioenfonds ontvangen geen bezoldiging.

Honorarium accountant

De accountantskosten zoals bedoeld in artikel 382a Titel 9, Boek 2 BW bedragen € 33 duizend (2011: € 33 duizend).

De kosten hebben nagenoeg volledig betrekking op de controle van de jaarrekening en de jaarstaten DNB.

Belastingen

Het pensioenfonds is op grond van de aard van de activiteiten vrijgesteld van belastingheffing voor de vennootschapsbelasting.

Toezichthouder

Evenals vorig jaar is geen sprake van door DNB genomen corrigerende maatregelen ingevolge artikel 96 Pensioenwet, anders dan de vigerende herstelplannen (kortetermijnherstelplan en langetermijnherstelplan).

Amsterdam, 17 juni 2013

Drs. W. van Dijk MTL
Drs. M.Th.J. Graven
Mr. drs. M.J.M. Haker
T.J.W. van Varik RA
Drs. R.A.P.H. de Wolf RA
A.J. Kraster FC
E.R.R. Heuff
Drs. G. Nijhuis MBA

OVERIGE GEGEVENS

Resultaatverdeling

Het saldo over het boekjaar 2012 bedroeg € 41.470 duizend. Het bestuur heeft besloten om dit bedrag toe te voegen aan de overige reserves.

ACTUARIËLE VERKLARING

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Staples te Maastricht is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2012.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn 'Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen' heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- ▶ heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld; en
- ▶ heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel bezien toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort. Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen).

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Staples is naar mijn mening niet voldoende, vanwege reservetekort. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Purmerend, 17 juni 2013

Drs. H. Zaghdoudi AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2012 van Stichting Pensioenfonds Staples te Maastricht gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2012 en de winst-en-verliesrekening over 2012 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen

over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van het pensioenfonds gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Staples per 31 december 2012 en van het resultaat over 2012 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Den Haag, 17 juni 2013

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. S.B. Spiessens RA

VERKLARENDE WOORDENLIJST

Actuariële- en bedrijfstechnische nota (ABTN)

Hierin zijn de financiële opzet van een pensioenfonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven. De actuariële en bedrijfstechnische nota moet in ieder geval een beschrijving bevatten van de financieringsmethode, de wijze van berekening van de bijdragen en van de toereikendheidstoets, alsmede een uiteenzetting van het beleggingsbeleid, een organogram en een mandaatregeling. De actuariële en bedrijfstechnische nota moet aan De Nederlandsche Bank worden overgelegd.

Actuariële grondslagen

Gegevens als sterftekansen, arbeidsongeschiktheidskansen, rekenrente en kosten die gemaakt worden om pensioen uit te keren. Ook het vermogen dat nodig is om alle pensioenen te kunnen uitkeren, wordt met deze gegevens berekend.

ALM-studie (Asset Liability Management-studie)

Studie waarbij men de beleggingsmix, de verplichtingen en het premiebeleid op elkaar afstemt. Het uitvoeren van een studie helpt bij de keuze tot het maken van de juiste beleggingsmix en dient als basis voor het beleid. Een ALM-studie bestaat uit het in kaart brengen van de financiële stromen, de simulatie van toekomstige financiële posities, de samenhang met de economische omgeving en de vergelijking van beleidsvarianten.

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

De AFM houdt toezicht op het gedrag van iedereen die actief is op de markt van sparen, lenen, beleggen en verzekeren.

Beleggingsbeleid

Een pensioenfonds is verplicht om op solide wijze te beleggen. Het beleggingsbeleid van een pensioenfonds is enerzijds gericht op het zo veel mogelijk uitsluiten van beleggingsrisico's en anderzijds op het behalen van een zo hoog mogelijk rendement. Bovendien moet de afstemming van de beleggingen op de verplichtingen juist zijn: het pensioenfonds moet op het juiste moment aan haar verplichtingen kunnen voldoen. Om optimaal aan deze uitgangspunten te voldoen is een juiste samenstelling van de beleggingsmix noodzakelijk, die met behulp van een ALM-studie kan worden vastgesteld.

Benchmark (index)

Een objectieve maatstaf voor zowel de samenstelling als de performance van het belegde vermogen. Een benchmarkindex is een mandje van -bijvoorbeeld- een aantal aandelen.

In beginsel bepaalt de totale waarde van alle uitstaande aandelen de waarde van een index; fluctuaties in de waarde van de index worden derhalve veroorzaakt door koersfluctuaties van de in de index opgenomen aandelen.

Bekende voorbeelden van indices zijn AEX en MSCI.

Beschikbare premieregeling

Pensioenregeling waarin de hoogte van de verzekerde pensioenen afhankelijk is van de krachtens de regeling beschikbare premie en de daarmee te behalen beleggingsopbrengsten. Met behulp van actuariële grondslagen en methoden wordt bij pensionering de precieze hoogte van het pensioen vastgesteld.

Beurswaarde

De waarde van obligaties en aandelen tegen de op enig moment geldende beurskoersen.

Commodities

Beleggingen in goederen en grondstoffen.

Compliance

Het woord komt van het Engelse woord to comply with, overeenstemmen met. De naleving van de wet- en regelgeving, evenals het werken volgens de normen en regels die het fonds zelf heeft opgesteld.

Compliance officer

Is een functionaris die bij veelal een financiële instelling is aangesteld om toe te zien op de naleving van wet- en regelgeving binnen de organisatie. Een compliance officer zorgt ervoor dat de handelwijze van de organisatie inclusief haar personeel overeenkomt met de door de wetgever gestelde vereisten.

Contante waarde

Het bedrag dat op dit moment nodig is om in de toekomst een uitkering te kunnen doen, waarbij rekening is gehouden met de actuariële grondslagen.

Continuïteitsanalyse

Volgens de Pensioenwet moet elk fonds ten minste eens in de drie jaar een continuïteitsanalyse uitvoeren. Deze analyse geeft aan of het pensioenfonds op lange termijn aan haar verplichtingen kan voldoen.

De continuïteitsanalyse biedt tevens inzicht in de mate waarin de voorwaardelijke toeslagverlening naar verwachting kan worden toegekend.

CPI

Afkorting voor Consumentenprijsindex.

Het CPI wordt maandelijks berekend en gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het meet de gemiddelde prijsveranderingen in de loop der tijd van goederen en diensten die huishoudens voor hun levensonderhoud aanschaffen. Zie ook Toeslagen.

Deelnemersraad

Een adviesorgaan voor het bestuur van het pensioenfonds dat is samengesteld uit vertegenwoordigers van werknemers, gewezen deelnemers met een premievrije aanspraak (zgn. slapers) en van pensioengerechtigden.

Dekkingsgraad

De verhouding van de contante waarde van het belegde vermogen en de contante waarde van de pensioenverplichtingen. Dit percentage geeft aan de mate waarin het fonds buffers heeft om in de toekomst aan haar verplichtingen te kunnen voldoen.

De Nederlandsche Bank (DNB)

Orgaan dat toezicht houdt op pensioenfondsen en verzekeraars. Het toezicht op pensioenfondsen is geregeld in de Pensioenwet. De Pensioenwet heeft als doel het beschermen van de pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers. DNB houdt ook toezicht op pensioenregelingen die door een werkgever bij een pensioenfonds of een verzekeraar worden ondergebracht.

Derivaten

Financiële producten die alleen kunnen bestaan bij de gratie van een ander product ofwel de onderliggende waarde. De prijsontwikkeling is (mede) afhankelijk van de prijsontwikkeling van de onderliggende waarde. Een ander woord voor derivaten is afgeleid product,

zoals opties, futures en termijncontracten. Het zijn verhandelbare rechten en/of plichten.

Direct rendement/totaal rendement

Direct rendement heeft betrekking op de directe opbrengsten uit beleggingen in de vorm van rente, dividend en huren, uitgedrukt in een percentage van de waarde van die beleggingen. In het begrip totaal rendement wordt ook de waardeverandering van de beleggingen meegenomen. Bij het effectief rendement op vastrentende beleggingen wordt ook nog rekening gehouden met het patroon van de nog te ontvangen aflossingen en rentebetalingen.

Duration

Het cijfer dat aangeeft met hoeveel procent de waarde van een obligatie (portefeuille) stijgt of daalt bij een daling of stijging van één procent van de rente. De duration kan gebruikt worden als rentegevoeligheidsmeter. Hoe hoger de duration des te groter zal de waardeverandering zijn bij een rentewijziging.

Emerging Markets (Opkomende Markten)

Landen waarvan de aandelenmarkt en de obligatiemarkt nog niet volledig zijn ontwikkeld; bijvoorbeeld China en India.

Emerging Market Debt

Beleggingen in obligaties uitgegeven door overheden en bedrijven in opkomende markten.

Fiduciair manager

Fiduciair management is een integrale benadering van vermogensbeheer die ervoor zorgt dat alle vermogensbeheeractiviteiten optimaal op elkaar worden afgestemd. De fiduciair manager begeleidt het pensioenfondsbestuur bij het vaststellen van het beleggingsbeleid, het voeren van risicomanagement en het samenstellen van een optimale beleggingsportefeuille. Door middel van een frequente rapportage houdt het pensioenfondsbestuur volledig grip op alle processen.

Financiële Toetsingskader (FTK)

Voorschriften voor de premiehoogte en de omvang van de reserves, als onderdeel van de Pensioenwet die op 1 januari 2007 van kracht is geworden.

Franchise

Het deel van het salaris waarover geen pensioen wordt opgebouwd. Gepensioneerden krijgen hiervoor in de plaats de AOW van de Sociale Verzekeringsbank.

Gewezen deelnemer (ook wel slaper genoemd)

Iemand is een gewezen deelnemer als de deelname aan de pensioenregeling is gestopt doordat hij/zij niet langer bij een werkmaatschappij van Staples werkt.

Governance

Het stelsel van verantwoordelijkheden van alle partijen die bij het besturen van een pensioenfonds betrokken zijn, zoals bestuur en directie.

Herstelplan

Plan van aanpak gericht op het herstel van het dekkingstekort of het reservetekort bij een pensioenfonds. Binnen drie maanden na het ontstaan van de situatie van onderdekking dient het bestuur van het pensioenfonds een herstelplan bij De Nederlandsche Bank (DNB) te hebben ingediend. Het herstelplan dient zodanige maatregelen te omvatten, dat de situatie van onderdekking binnen een jaar is beëindigd.

De termijn die in het herstelplan mag worden aangehouden voor herstel van het reservetekort bedraagt maximaal vijf jaar.

High yield

Bedrijfsobligaties worden onderverdeeld in twee categorieën:

1. AAA tot en met BBB worden aangemerkt als investment grade beleggingen:
2. BB tot en met C krijgen het predikaat 'sub-investment grade' of 'high yield'. Tegenover deze lagere rating staat een relatief hoog verwacht rendement. Een bijkomend voordeel is dat emissies die net buiten de categorie investment grade vallen vaak extra rendement opleveren in verhouding tot het risico.

Integriteitsbeleid

Integriteit staat voor integer handelen en dat is zoiets als 'doen wat van je verwacht wordt'. Daarbij gelden dan de waarden en normen van 'goed burgerschap' zoals onafhankelijk, loyaal, betrouwbaar, dienstbaar en onkreukbaar.

Deels zijn deze waarden en normen uitgewerkt in gedragscodes die concreter aangeven wat wel moet en niet mag.

Mandaat

Het mandaat vermogensbeheer, ook wel beleggingsrichtlijnen of beleggingsinstructie genoemd, bevat de beleggingstechnische afspraken over het beheer van het vermogen. Het mandaat wordt vastgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur en bevat alle beperkingen waarbinnen een vermogensbeheerder mag beleggen.

Marktrente

Onder de marktrente verstaan we de rente die bij het verstrekken van een lening of krediet overeenkomt met de gemiddelde rente voor vergelijkbare leningen of kredieten.

Marktwaaarde

Waarde van een beleggingsobject als het op dit moment zou worden verkocht.

Nominale waarde

De hoofdsom, waarover rente wordt betaald en die uiteindelijk wordt terugbetaald aan de uitlener. Door rentebewegingen in de markt kan de marktwaaarde afwijken van de nominale hoofdsom.

Obligatie

Schuldpapier van een overheid of onderneming met een vaste of variabele rente en een vaste looptijd waarna de schuld zal worden afgelost.

Outperformance

Het verschil tussen het behaalde rendement en het rendement van de benchmark (positief of negatief). Dit verschil geeft aan hoeveel waarde is toegevoegd door middel van actief beheer.

Pensioenaanspraak

Een recht op toekomstige pensioenuitkeringen. De aanspraak op pensioen wordt onderscheiden van het ingegane pensioen.

Pensioengerechtigde

Degene, die krachtens de bepalingen van de statuten en het reglement periodieke pensioenuitkeringen ontvangt.

Pensioengrondslag

Het deel van het (vaste) jaarsalaris dat resteert na aftrek van de franchise. Over de pensioengrondslag worden de pensioenaanspraken verleend.

Pensioenwet

De Pensioenwet heeft als doel het beschermen van de pensioenaanspraken van de werknemers. Verder regelt de Pensioenwet het toezicht op pensioenfondsen en verzekeraars door DNB.

Performance

Het totale rendement over het jaar verkregen uit de beleggingen.

Prognosetafels

Tabellen opgesteld door het Actuarieel Genootschap op basis van waarnemingen in een bepaalde periode, aangevend per leeftijd de kans om binnen het jaar te overlijden. Het Pensioenfonds Staples gebruikt de zgn. Prognosetafels 2012 - 2062 met correcties voor ervaringssterfte waardoor al rekening wordt gehouden met een toekomstige verbetering van de levensverwachting als het gaat om het resterende langlevensrisico.

Rekenrente

Het rentepercentage dat in aanmerking wordt genomen bij de berekening van de contante waarde van de pensioenverplichtingen.

Rendement

Het positieve of negatieve resultaat dat een pensioenfonds of vermogensbeheerder behaalt met de belegging van daartoe beschikbare middelen.

Risk manager

De functionaris die controles op het beleggingsproces, het resultaat en de kwaliteit van waarderingen uitvoert. Hiermee krijgt het bestuur het gewenste zicht op de operationele risico's van het onder haar verantwoording gevoerde beleggingsbeleid.

Solvabiliteit

De mate waarin een pensioenfonds op langere termijn aan haar totale verplichtingen kan voldoen.

Swap (valuta/rente)

Een valuta-/renteswap is een ruiltransactie die geschiedt op de internationale financiële markt, waarbij partijen de valuta-/rentebetalingen gedurende de looptijd of een deel van de looptijd, tegen elkaar ruilen. Na het verstrijken van deze tijd worden ze weer teruggenomen en hebben beide partijen hiervan kunnen profiteren.

Technische voorziening (TV)

Het bedrag dat naar verwachting nodig is om alle lopende in de toekomst aan pensioengerechtigden uit te keren bedragen te kunnen dekken.

Toeslagen

Verhoging van ingegane pensioenen en/of (premiëvrije) pensioenaanspraken met een percentage dat gelijk blijft of gelijk is aan een indexcijfer. Als indexcijfer wordt vaak het consumenten-prijsindexcijfer (CPI) gehanteerd. Indien bij een gemiddeld-salaris pensioenregeling jaarlijks de pensioensalarissen uit het verleden worden geïndexeerd, bijvoorbeeld met de algemene loonindex volgens het CBS, is sprake van een geïndexeerd gemiddeld-salaris pensioenregeling.

Valuta hedging

Het afdekken van valutarisico door middel van valuta-termijntransacties.

Vastrentende waarden

Verzamelnaam voor beleggingen waarop in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt. Voorbeelden van vastrentende waarden zijn obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen.

Verantwoordingsorgaan

De Pensioenwet verplicht pensioenfondsen tot het instellen van een verantwoordingsorgaan waarin actieve deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever vertegenwoordigd zijn.

Zij hebben als taak het controleren van het handelen van het bestuur met betrekking tot het beleid, de wijze waarop het beleid is uitgevoerd en de naleving van de bij of krachtens de wet vastgestelde principes voor Goed Pensioenfondsbestuur.

Vereist eigen vermogen

Is de omvang van het eigen vermogen waarover een pensioenfonds ten minste moet beschikken. Indien een fonds niet over dit vermogen beschikt, moet het een langetermijnherstelplan indienen bij DNB.

Visitatiecommissie

Het pensioenfonds draagt zorg voor de organisatie van het interne toezicht. Het gaat daarbij om het beoordelen van de beleids- en bestuursprocedures, de interne beheersing, de manier waarop de uitvoering van de regeling wordt bestuurd en aangestuurd en de manier waarop wordt omgegaan met risicomanagement. Het interne toezicht wordt bij ons fonds uitgevoerd door de visitatiecommissie.

Volatiliteit

In de financiële markten is de volatiliteit de mate van beweeglijkheid van de koers van een aandeel of een ander financieel product zoals een aandelenindex of valuta.

Waarde-overdracht

Het overhevelen van de contante waarde van de bij de oude werkgever opgebouwde pensioenaanspraken naar de pensioenverzekeraar of het pensioenfonds van de nieuwe werkgever voor inkoop van (geïndexeerde) pensioenaanspraken.

Zuivere kostendekkende premie

Dit is de actuariële benodigde premie voor de inkoop van het onvoorwaardelijk deel van de uit het pensioenreglement voortvloeiende pensioenverplichting, een opslag voor solvabiliteit en een opslag voor uitvoeringskosten.

Colofon

Vormgeving & realisatie

Yland Design

Amsterdam

Stichting Pensioenfonds Staples
Hoogoorddreef 62
1101 BE Amsterdam